

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ul. S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Štev. 38

Trst - Gorica 23. septembra 1955

Izhaja vsak petek

Padec diktatur

Perona ni več. Z njim je zopet odšel eden izmed tistih, ki so gradili svojo oblast za stoletja, pa jih je odpravilo, ne da bi za njimi bilo komurkoli žal.

Poučni so ti padci diktatur. Peron je imel še po prvem uporu, ki je izbruhnil 16. junija, čas, da se dostojno umakne in da preide v zgodovino kot eden tistih redkih, redkih diktatorjev, ki se zavejo, kdaj jim je odšel svet. Peron je bil v stiski, je res podal nekaj pomirjilnih izjav, ki so nas napeljevale, da smo se vprašali, ali ne bo morda peronizem sledil zgledu kemalizma, ki se je pustil sam na volitvah poraziti, in to od opozicije, katero je tako rekoč sam vzgojil. Toda čim je Peron mislil, da je na konju, da ima vneti zopet v rokah, je namah postal drugačen. Ni več mislil na umik, temveč je podžgal množico, naj zaigra in razbija sedeže nasprotnih organizacij in zbira različne drugače mislečih državljanih.

Morda sam niti ni hotel tega. Morda je bilo njegovo prvotno zaupanje, da ne bo več kandidiral, da se bo umaknil, iskreno. Toda z usodo njegove osebe je bila povezana usoda vseh močujočih hierarhij in hierarhij, katere je spreletela zuna ob misli na bodočnost, v kateri bi se znašli, če bi v Argentini prišlo do spremembe režima. Demokratični mehanizem, ki pristihi vsakega oblastnika, velikega ali majhnega, da je v vsakem trenutku pripravljen na umik, je v Argentini že dolgo nehal delovati. Kakor vsak diktator, tako je tudi Peron bil v veliki meri suženj svoje okolice, ki ga ni morda niti ljubila, pač pa ga je rabila. Skoro vsem diktatorjem je to končno postalo usodno. Tudi če je majhen vodilni krog spoznal, da je nastopil čas odhoda, so morali vztrajati, kajti imeli so zvezane roke. Tok katerega so od začetka sami vodili, jih je v zaključnem obdobju nosil brez ali celo proti njihovi volji, kamor je hotel. Tako se je dogajalo v preteklosti, čeraj in tako se dogaja danes. Peronov primer samo potrjuje to pravilo.

Ko smo nekoč v našem listu pisali o padcu diktatur, smo podčrtali, da je za njihovo rušenje neizogibno potrebno središče, na katerega se akcija lahko opré. Tudi v politiki velja znani Galilejev stavek: »Dajte mi oporišče in obrnil bom svet.« Brez sile, ki naj v trenutku prevrata poskrbi za red, ki naj proti fizični sili diktatorskih policij in oboroženih oddelkov postavi druge enako močne ali še močnejše sile, je naivno sanjati o preobratu.

V hitlerjanski Nemčiji ni prišlo noben resen poskus za rušenje diktature iz političnih vrst, čeprav te niso imele malo pristašev. Realne pogoje za uspeh je imela samo akcija, za katero je stal generalni štab oboroženih sil. V Italiji je potekla odstranitev Mussolinija s razmeroma mirno, ker sta ga stisnili v precep vojske in važen ustanovni činitelj, kakršen je bil takrat kralj. V Argentini, ki zopet ni nobena izjema od tega pravila, je prav tako odigrala odločilno vlogo vojska. Če se ta v določenem trenutku ne bi postavila za predstavništvo večine naroda, bi diktatorska klika lahko še desetletja mašila usta neoboroženim državljanom, jih zapirala v ječe in padla v pregnanstvo.

Pravijo, da je slabo, če se gene rali začno vpletati v politiko, posebno pa še, če si nadevajo vlogo tolmačev narodne volje. Vsekakor ni znak normalnih razmer. S Hamletom bi lahko dejali, da to pomeni, »da je nekaj gnilega v deželi Danska«. Toda če je gniloba že tu, če se narodni volji že dela sila, potem je prav gotovo pravilnejše, da se izbere manjše zlo. T-manjšo zlo pa je v takšnih primerih neredko tudi edina rešitev. Ti stit, ki tvegajo takšne podvige, pri katerih gre za razširjenje svobode, za odstranitev stanja, ki je postalo neudržno, za odstranitev oseb, ki so se na oblasti obrabile, pa tega ne marajo priznati, je treba izreči samo priznanje. Seveda je potem od njihovega zdržanja odvisno, da postavljene ideale in napovedane programe tudi uresničijo. V nasprotnem primeru bi se jim lahko očitalo, da so eno zlo zamenjali z drugim, da niso ravnali iz plemenitih nesebičnih razlogov, temveč samo iz osebnega stremušva.

Zdaj, ko Argentina začneja novo pot, za katero ji samo želimo, da bi bila uspešna in vredna bogate dežele in naroda, med katerim

Državni udar v Argentini

Tri mesece po ponesrečenem vojaškem uporu, od katerega je prišlo 16. junija, je v noči od preteklega petka na soboto v Argentini izbruhnil nov, toda tokrat večji in bolj pripravljen vojaški upor. Razlogov zanj ni manjkalo: Peron in njegovi pristaši niso vodili objektivne pomirjevalne politike, temveč so svojo diktaturo celo poostriili. Množice so podžigali k izgredu in napadom na politične nasprotnike. Napovedali so ustanovitev režimske milice, ki bi prej ali slej pač dobila oblast tudi nad vojsko. Vsi, ki so bili v Argentini drugačn misli, so uvideli, da je nastopil zadnji trenutek, ko se lahko še rešijo okovov totalitarne diktature, katero je, če enkrat združi v svojih rokah vso oblast, kaj težko zrušiti.

Od sobote do ponedeljka so prihajale iz Argentine v svet nasprotujoče si vesti. Vlada je trdila, da ima položaj trdno v rokah, da upornike uničuje in da je samo vprašanje ur, kdaj jih bo zlomila. Uporniki pa so trdili nasprotno: da napovedajo, da zavzemajo eno porajnsko središče za drugim, da čete, ki jih vlada pošilja proti njim, prehajajo na njihovo stran. Kakor v uporu 16. junija, tako se je tudi tokrat mornarica pridružila upornikom in je organizirala blokado glavnega mesta Buenos Airesa.

Ceprav ni bilo sigurnih podatkov, je vendar bilo na dani, da je položaj resen. 16. junija je vlada udušila upor v nekaj urah, tokrat pa so v ponedeljek boji trajali še tretji dan. Uporniki so v tem času celo ustanovili začasno vlado ter so tako postali prava vojskujoča stranka. Mornarica, ki je zaprla dohode v Buenos Aires, je napovedala, da bo začela prestolnico bombardirati. Pozvala je prebivalstvo, naj zapusti določene mestne predele, Peronu in njegovim pristašem pa je dala ultimatum, naj to gorje preprečijo in se vda.

V ponedeljek je nato padla odločitev. Peron je uhiten sprejel. On in njegovi ministri so odstopili, ustanovljen je bil vojaški odbor treh generalov, ki naj se pogaja z uporniki. Obkoljenemu diktatorju pač ni preostalo drugega. Ostel je gospodar samo v prestolnici, vse ostalo državno področje pa je bilo v glavnem že v uporniških rokah. In še prestolnici je grozilo uničenje z morja.

Peronovo izjavo, s katero odstopa, je na radio prebral general Lucero, ki je rešil Perona 16. junija in je bil do nedavnega »vrhovni poveljnik sil za zaščito upora«. V svoji izjavi pravi Peron, da je bila njegova dolžnost zahtevati spoštovanje zakona in ustave, toda v sedanjih okoliščinah ne smeta biti ne zakon, ne ustava nad državljansko. Potem, ko omenja, kako je pred nedavnim sam hotel odstopiti, pa da mu to ni bilo mogoče, to daja: »Tudi če borbeni duh koga sili v borbo, mu patriotizem in ljubezen do ljudstva nalagata vse osebne odpovedi... Mislim, da je moje ravnanje pravilno sprito nevarnosti bombardiranja, ki bi povzročilo škodo nedolžnemu prebivalstvu in državnemu imetju.«

V zadnjem trenutku je torej Peron le našel primerne besede, ki bi imele vse drugačen zvok, če bi jih izgovoril 16. junija, potem ko je formalno še ostal gospodar položaja. Njegovo dejanje bi v takšnem primeru res bilo dokaz politične uvidevnosti in pripravljenosti na osebno odpoved. Ne bi prešel v zgodovino kot človek, ki je do zadnjega, s prsti in nohti grabil za oblast. Tako mu pa ostane samo to, da ni hotel tvegati državljanske vojne, toda tudi to šele, ko je spoznal, da bi bila zares brezupna.

Ob 17. uri, po krajevnem času (po našem pozno ponoči), so nato vladne radijske postaje pozvale vojaške poveljnike, naj ustavijo sovražnost ter ostanejo na položajih, katere trenutno držé. Tudi upornike so pozvale, naj storé isto. Vzpostavljeno je bilo premirje.

Vzporedno s tem so začeli prvi stiki med novimi oblastmi. Vojaški

je tudi veliko naših sorojakov, bi bilo dobro, ko bi se tudi razni evropski diktatorji ozirli na Peronov primer, ki jim kaže, kje in kako končajo režimi, ki mislijo, da imajo vedno in edini prav. Prav tako pa bi se morali na ta primer ozreti tudi vsi, ki takšne režime podpirajo, čeprav jim njihova vest in narodna dolžnost nalagajo, da bi morali ravnati drugače.

odbor vladnih sil je pozval upornike, naj pridejo na pogajanja v Buenos Aires, toda uporniki so odgovorili, da morajo vladni predstavniki priti na admiralsko ladjo, ki je vodila blokado Buenos Airesa. Tudi temu pogaju je bilo ugodeno, saj so pač uporniki gospodari položaja. V trenutku, ko to pismo, pogajanja med predstavnikih obeh strank še niso končana, upravičeno pa se pričakuje, da bodo Argentini prihranjene strahote državljanske vojne.

Peron, kateremu je namesto kolikor toliko častnega umika ostal na izbiri samo nečasten beg, se je zatekel na neko paravajsko to-povnjačo, da bi na njej pobegnil v sosednje državo. Paravajska vlada pa je že izjavila, da mu ne bode dala političnega zatočišča. Tudi argentinska vojna mornarica je napovedala, da ne bo dopustila, da bi topovnjača zapustila buenosajreško pristanišče. Ne ve se še, kako bodo rešili ta problem, ko gre vedno na paravajski toponičarki ki je blokirana po uporniški mornarici. Pri bojih v Buenos Airesu je bilo pobitih nad 600 Peronovih udarnikov.

Tako je v Argentini končala peronistična doba. Dediščina, katero zapuša, je posebno na gospodarskem področju težka. Zgrajene so številne nepotrebne industrije, kmetijstvo in živinoreja, nekdanji glavni vir argentinskega blagostanja sta pa na tleh. Argentina je imela po drugi svetovni vojni velike zaloge polnovrednih tujih valut, veliko kreditov v tujini, ogromno ne-ravno bogastvo v poljedelstvu. Peron pa je hotel tekmovali z Združenimi državami, pritisnil je na poljedelstvo, da bi s pridobljenimi sredstvi čim hitreje industrializiralo deželo. Toda kmetijstvo, ki ni kmetom nosilo dobička, je začelo propadati, ob vedno večji revščini in-

dustrija ni mogla uspevati, trgovinska bilanca je postala pasivna, vrednost domačega denarja je bila vedno nižja, nastala je popolna gospodarska zmeda. Kakor pač ved ali manj po vseh diktaturah, ki lastnih napak ne priznajo in se iz njih nič ne naučijo.

Peron je v takšnih okoliščinah moral iti, še je argentinsko ljudstvo hotelo dostojno živeti in se razvijati. In prav argentinskemu ljudstvu je treba priznati, da se ga je tudi znalo rešiti. Ni čakalo na pomoč iz tujine ali na diktatorjevo smrt, temveč je svoje račune z njim samo uradilo.

Po najnovejših vesteh je »vojaški odbor« sprepel vse pogoje upornikov in odstopil. Večraj je usode dežele sprejela v svoje roke provizična vlada pod predsedstvom generala dona Edvarda Lonardija.

Usoda Perona še ni odločena. Zadnje vesti zatrjujejo, da je še vedno na paravajski toponičarki ki je blokirana po uporniški mornarici. Pri bojih v Buenos Airesu je bilo pobitih nad 600 Peronovih udarnikov.

Obiski pri Titu

Pretekle dni se je mudil v Jugoslaviji trej bil sprejet od Tita bivši predsednik francoske vlade Pierre Mendes - France.

Enako se je mudil v Jugoslaviji tudi ameriški senator Kefauver, katerega je Tito sprejel v lovskem dvorcu na Belju.

Oba izjavljata, da sta bila z obiskom zadovoljna.

Vsi tri obiski v Zahodu in Vzhodu naj bi dokazali, da Tito lahko izbira na dve strani. Dva stola pač...

Pohod komunističnih smejaucov

Bolj, ko vsaka značka v gumbici ali partijski izkaznici v žepu, ostaja najvidnejši znak partijskega aktivista njegov zunanji izraz. Oblastniški preiz vseh, kar stoji izven komunističnih zapovedi; globoko zarezane brazde po čelu in licih, temne maroge pod razkuštranimi očesnimi vekami; pogled človeka, ki je neprestano skregan z vsem svetom in s samim seboj. To je proizvod stalinskega komunizma; izraz nenehne revolucije duha in nazorov, moreča megla nevoščljivosti, napuha, ustrahovalnosti; vzdušje moriša in jetnišnice; okolje vojaških konjunic. Te značilnosti veljajo za neredniške aktiviste vseli narodnosti, tako na tej, kakor na oni strani železne zaves. Ta pečač gotovo ni zgolj izraz duše, zrcalo srca, pač pa so to učinki obremenjenosti najstvarnejših vzrokov...

Te hladne ugotovitve niso proizvod ameriških in angleških tovarn umetne gnojnice, kakor bi pri »Delu« radi natvezili nepoučenim, pač pa so to (seveda z drugačnimi besedami izražene) kritike sodobnih sovjetskih in vzhodnonemških preoblikovalcev zunanjih potez političnega komunista. Te značilnosti, ki so bile še do nedavnega izvzise čednost« zgrajena partijska, so — kot toliko drugih stalinskih pridobitev — novi gospodari v Kremliju razveljavili, zavrgli in obsodili.

Mesto nadutega ustrahovanja - smehljaj vzhodnjaka

Ze nekaj mesecev sem se s stalno naraščajočo napetostjo razvijala iz Vzhoda proti Zahodu sovjetska ofenziva smehljajev. Ta ofenziva je prišla v Avstriji, nadaljevali so jo okrog ženevske konference in tudi v sami Zenevi. Višek svojega začasnega obdobja pa je dosegla ob avgustovskem slavlju, ko je kremjski kolektiv povabil ves diplomatski zbor v Moskvi na veselo rajanje.

Drugi val ofenzive smehljajev se razvijala — kakor smo nazakali že v zadnjih številkah »Demokracije« — na duhovnih in umetniških področjih. Za bodočo spomlad pripravljajo sovjetski »Inturiste« množice izlete v domovino socializma in iz nje. Skratka: Boljševiki so prišli do spoznanja, da bi s smehljaji morda laže dosegli cilje, ki jih ni bilo moči doseči z ošabnostjo in ustrahovanjem. Te taktike se komunizem poslužuje že vrsto let pri snubljenju političnih pregnancev in beguncem za povratek v domovino — in to ne brez uspeha.

Ta sprememba taktike (ne stra-

teglje, gg. uredniki »Delu«) je vse, kakor zanimiva in zašči vsjo pozornost svobodnega sveta. Dokazuje, da boljševiki niso brez domišljije in domislic. »Smehljajoče resnice« sprejema človeštvo z večjo vnmemo od nasilniških resnic, ki so jih širili do sedaj z ognjem in mečem prepričevanja. S to ugotovitvijo pa smo že zadeli žebel na glavo: Ofenziva smehljajev ne služi oznanjevanju kakršnih koli resnic! Ta ofenziva je namenjena izključno političnim ciljem. Tega ne smemo pozabiti! Politika, vsaj tista, ki nam jo predvajajo na odru svetovnega gledališča, stremi za premočjo. Zgolj za vprašanja sile in moči je šlo, dokler sta se Vzhod in Zahod medsebojno obdelovali z metodami živčne vojne. Za ista vprašanja sile in moči gre tudi danes, ko se vsipajo iz Vzhoda smehljaji vzhodnjakov.

Smehljaj se izplača

To resnico je treba stalno osvetljevati v pravi luči, da nas ne zapelje, da nas ne omami. Ofenziva smehljajev izhaja iz političnega ustroja, katerega osrednja misel pravzaprav malik je »načrte« plana. Po komunističnih prepričanjih se ne more ničesar zgoditi brez postavljenega smotra in načrta. Vse in vsakdo mora biti podrejeno določenemu cilju. Tako zahtujejo katekizmi praktičnega komunizma. Sprito tega je jasno, da tudi današnjih vstusmerjenih smehljajev ne smemo zamenjati s kakim nedolžnim smehljajem, kakršnen je v navadi med svobodnimi ljudmi. Tu gre za načrtni smehljaje, ki tvorijo sestavino velike, premišljene politične akcije. Pri tem ne bomo na tem mestu razmotrivali, kakšni napotki so nagnali kremjske gospodarje, da so zamenjali hladno vojno z ofenzivo smehljajev. Eno pa je gotovo: šele čas bo poudčil, ali so ti smehljaji del pet-, deset- ali celo dvajsetletke.

Prav tako kakor Zahod in Vzhod vsak zase popolnoma nekaj drugega mislita, ko govorita o »svobodni«, »demokraciji« ali o »človečanskih pravicah«, tako mislita vsak zase tudi, ko pričujata s smehljajem v politiki. Prav zato se bo politika smehljajev Kremliju tudi izplačala. Zahod je na to čakal in upal. Pripravljen je brez pridržkov odgovarjati na smehljaje s smehljajem, dokler bodo v Moskvi razigrani. Kakor je Kremelj sam določil časi smehljajev, tako bo tudi sam določil, kdaj naj v svetovni politiki zopet smehljanje preneha.

Nova metoda prinaša sadove tu di že na Zahodu. V Zenevi so se

Nemška odiseja

Iz Zeneve smo prejeli naslednji dopis, napisan v času sovjetsko-nemških pogajanj v Moskvi. Z njim želimo slovenskemu čitatelju prikazati še eno sodbu o tem važnem dogodku.

Ce imamo pred očmi dejstvo, da si Nemčija že nad sto let zaman prizadeva, da bi dosegla svoje notranje ravnotežje, in da prav ta njena notranja neuravnotežnost v glavnem ni povzročila samo srednjeevropskega obračunavanja v letih 1848 do 1870, temveč tudi obse svetovni vojni, tedaj nam postane jasno, kako važno je za ves svet, da se že končno najde način, po katerem urediti skupaj z nemškim vprašanjem tudi vprašanje Srednje Evrope.

Ob ženevskem zasedanju smo preteklega junija mogli opazovati, kako živo so se Angleži zanimali za združenje zahodne in vzhodne Nemčije. To zanimanje ni brez zveze z Warthonovo šolo, ki vzdržuje tesno zvezo s Foreign Officeom angleških zunanjih ministrstvom, in ki so jo osnovali s sodelovanjem nemških intelektualcev tekom zadnje vojne. Zato brez strahu, da bi nas kdo demantiral, moremo reči, da je Warthonova sredina — Warthon je dvorec, oddaljen kakih 10 km od prelivske obale in 70 km od Londona — aktivno posegala tudi v razpravo o tržaškem vprašanju.

In v tej sredini sedaj snujejo pobude za nemško-sovjetski sporazum.

Ne sme nas v tem pogledu zastrašiti današnji izgled teh pogajanj. S sovjetske strani naglašajo, da Rusija lahko čaka, verjetno zato, ker je Adenauer v svojem 79. letu starosti in bo z leti z vse manjšo odločnostjo zastopal nemško stvar.

Rusi so načelno pripravljeni vr-

nit vse nemške ujetnike, čim bo do v pogajanjih dosegli to, kar upajo doseči. Toda tudi Nemci za voljo severo-nemške veleposltni ne bodo tvegali žrtvovati možnosti nemške združitve. Kakor se torej zdi, ti dve vprašanji nista nič drugega kot začetni tipiki. Tudi Adenauerjevi očitki sovjetskim vojakom ne pomenijo dosti, saj jih je Hruščev z lahkoto zavrgnil, kajti tudi nemška vojska se v Rusiji ni obnašala drugače.

Važno je le, da so razgovori pričeli, kajti ti razgovori so potrebni tem bolj, ker morajo seči globoko in široko. So to slovansko-germanska razjasnjevanja in ne prigodnostni prepri. Ta pogajanja bi morala privedi do končne likvidacije nad tisoč let starega srednjeevropskega nesoglasja.

Kaj čuda torej, če stvari ne potokejo gladko. Prihodnost nam b-

nodila globlji vpogled v dozorevne usode Evrope in tedaj bomo mogli soditi o tem, ali bo Srednja Evropa urediti meč ali sporazum.

Tudi rdeča Kitajska je poslala svoje čete v ofenzivo smehljajev. Seveda z majhno varianto: gostovanje pekinške Opere, ki je po vsej Evropi žela ogromne uspehe, ni nudilo niti sledu po kakih ljudskodemokratskih in še manj po kakih komunističnih umetnostih. Rdeči igralci in pevci so prikazovali kulturne napore Kitajske iz časov pred komunističnim prekučstvom. Evropa je plaskala stari Kitajski: Verjetno zadnjik.

Takšna je ofenziva smehljajev, ki je zamenjala ofenzivo čestnega valja. Tudi pri nas se bo razbohotila. Ne pozabimo: kdor se zadnji smeje, se smeje nad doseženim uspehom! Smeh je pri zapeljivanju nevarnejši od jeze; smeh vzhodnjaka pa je posmeh sovražnika!

Mikojan v Jugoslaviji

Da ne bo novo sovjetsko-jugoslovansko zblizanje ostalo samo v okviru razmeroma hladne resolucije, katero so izdali ob zaključku letošnjega obiska sovjetske delegacije v Beogradu, dokazuje dejstvo, da je zdaj prišel v Jugoslavijo na počitnice sam podpredsednik sovjetske vlade, Mikojan. Bil je sprejet pri Titu in prav zaradi tega, ker ga spremlja tudi družina, bo imel vrsto neoficialnih, toda zato toliko bolj intimnih stikov z raznimi jugoslovanskimi veljaki. Ne smemo namreč pozabiti, da ga z njimi koncem koncev le družijo skupna ideja in skupni namen. V stikih z Zahodom tega ni.

Toda ta dokaj brezobzirna ruska trditve ne more prikrivati dejstva, da je prav Sovjetski zvezi velika bolj težje na pomiritvi z Nemčijo, kot to sme priznati.

Tako Rusija kot Amerika sta na razpotju svoje zunanje politike. Za eno in drugo je Kitajska predmet največjega zanimanja. Kdor je zadnje čase opazil odločne korake za zblizanje med Združenimi državami in Mao Tse - tungovo Kitajsko v vprašanjih izmenjave ujetnikov, v vzajemnem priznavanju polkonularnih in konzularnih zastopstev, bo lahko razumel, da se Amerika vedno bolj približuje likvidaciji Cankajskove državne zamisli.

Ameriško-sovjetski dvoboj prehaja z evropskega na azijsko porišče. S kakšno orožjem vodijo to borbo je razvideti iz te tega, da se podzemna sovjetska propaganda vedno bolj obični na Japonskem in da se tudi za popolnim prevratom v Kambodži čutijo sovjetski vplivi. Naravna posledica te spremembe porišča hladne vojne je zanimanje za rešitev nemškega vprašanja, pri katerem sta na videz dve vprašanji bili v spotiko, in sicer vprašanje nemških ujetnikov in vprašanje priznanja vzhodnonemške republike po bonnski vladi. V vzhodni nemški republiki so Sovjeti izvršili globoke socialne spremembe. Izvršili so razlastitev vse fevdalne posesti in zemljo razdelili med kmete, ki so jo tudi sicer dotlej obdelovali. Priznanje vzhodnonemške republike bi pa pomenilo priznanje tudi socialne reforme, ki so jih tamkaj izvršili. Ta dva kama spotike pa ne moreta biti bistvo tistega, čemur se hočeta približati nemški in sovjetski pogojalec.

Rusi so načelno pripravljeni vr-niti vse nemške ujetnike, čim bo do v pogajanjih dosegli to, kar upajo doseči. Toda tudi Nemci za voljo severo-nemške veleposltni ne bodo tvegali žrtvovati možnosti nemške združitve. Kakor se torej zdi, ti dve vprašanji nista nič drugega kot začetni tipiki. Tudi Adenauerjevi očitki sovjetskim vojakom ne pomenijo dosti, saj jih je Hruščev z lahkoto zavrgnil, kajti tudi nemška vojska se v Rusiji ni obnašala drugače.

Važno je le, da so razgovori pričeli, kajti ti razgovori so potrebni tem bolj, ker morajo seči globoko in široko. So to slovansko-germanska razjasnjevanja in ne prigodnostni prepri. Ta pogajanja bi morala privedi do končne likvidacije nad tisoč let starega srednjeevropskega nesoglasja.

Kaj čuda torej, če stvari ne potokejo gladko. Prihodnost nam b-nodila globlji vpogled v dozorevne usode Evrope in tedaj bomo mogli soditi o tem, ali bo Srednja Evropa urediti meč ali sporazum.

Jasne besede Hruščeva

Komaj je zahodnonemško odposlanstvo zapustilo sovjetsko prestolnico, že so prišli tja zastopniki vzhodnonemške vlade z Grotewohlom in Ulbrichtom na čelu.

Ta obisk pa je postal posebno pomemben zaradi tega, ker je na sprejemu vzhodnonemške delegacije Hruščev spregovoril nekaj besed, s katerimi je odkril vrgel na mizo tiste karte, glede katerih so si razni navrženci, posebno po Zenevi, delali razne utvare. Povedal je nič več in nič manj, kot da je politika sožitja za Sovjete le prehodna stopnja raztegnitve komunizma na ves svet. Dejal je: »Mi zdaj želimo živeti v miru. Toda strašno se moti, kdor misli, da naša nasmehi pomenijo, da smo se odpovedali Marxu, Engelsu in Leninu. Mi smo za sožitje, hkrati pa za širjenje komunizma. Prej bi se rak naučil živjeti, kakor pa bi se mi odpovedali komunizmu.«

Besede so odkrite, da bolj ne morejo biti. Z njimi je Hruščev, vsakakor najpomembnejši mož v vodstvi Sovjetske zveze, jasno povedal, kako si zamislja mir in eksistenco med narodi. S tem je dobila polno veljavo primera, katero je nekoč zapisal ob ženevski konferenci, za katero je dejal: »Z vzdušjem, katerega je ustvarila, se bistveno ni nič izpremenilo, razen taktike. Ko bi prej Eisenhower predlagal medsebojno letalsko inšpekcijo med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, bi mu sovjetski tisk in politični praviki odgovorili s ploho žaljivk in zmerjanjem, zdaj pa se je na ta predlog 1500 članov Vrhovnega sovjeta samo gromko zasmejala.«

VESTI z GORIŠKE GA

Slovenske šole tik pred uzakonitvijo

Ob letošnjem vpisovanju otrok v osnovne in dijakov v srednje šole nas je veselo presenetilo uradno sporočilo, da je prosvetno ministrstvo pripravilo zakon za ureditev slovenskih šol.

Nikoli nismo v to uzakonitev izgubili upanja in prav zato nismo nikoli nehali tako uzakonitev tudi zahtevati!

Ze letos meseca avgusta, ko se je pri prosvetnem ministrstvu v Rimu zgledal poslanec Slovenske demokratske zveze iz Gorice, nam je prinesel vest, da je osnutek omenjenega zakona že pripravljen. Vest je nato potrdil še sam ministar Rossi, ko se je nedavno od tega mudil v Trstu. Zda pa sta vest potrdila tudi radio in ves italijanski tisk!

Demokratska Italija, ki jo vlad predstavlja in vodi, je na tem, da uradno usliši naše pravične želje in zahteve, da nas zaščiti!

Slovenskim staršem v premislek!

Ko nas vest o uzakonitvi naših šol vzbudi, posebno še, ker ujamemo, da bo zakon človečanski pravičen, vabimo slovenske starše k pametnemu razmišljanju o zadevi kot takih.

Dosegli smo, kot je videti, šolski zakon, zato je naša dolžnost, da naše šole tudi podpiramo in jih po živimo!

Metlo v roke in ven skozi vrata vsakega šovinista in malodušneža, ki bi se upal zanikati veljavnost in vrednost naših šol v Italiji!

Te slovenske šole so državne in se vodijo po državnem programu. Imajo pa to prednost, da se učenci na teh šolah učijo obeh jezikov slovenskega materinega in italijanskega. Vse ostale predmete pa poučujejo na slovenskih šolah v slovenščini.

Od nas samih je torej odvisno, ali bodo naše šole uspevale in se obdržale. Zato vpišimo svoje otroke le v slovenske šole, ker so uradno priznane kot državne in polnovredne in vredne!

Proč torej z nezaupanjem in črnim gledanjem v bodočnost naših otrok. Oni bodo živeli veseli in v miru, ker jih bo zakon ščitil bolj kot je ščitil nas sedaj že odrasle, ki smo se morali preči z vso silo in odločnostjo v borbo za dosego priznanja in spoštovanja naših šolskih pravic!

Svobodno vabite otroke v slovenske šole

Ker so slovenske šole državne, to je tudi z zakonom priznane, smemo vsi Slovenci prosto vabiti

slovenske otroke v slovenske šole. To pa je ne le samo naša pravica, ampak tudi naša sveta dolžnost, ker imamo pravico do življenja in obstanka!

Zato vsi pospešeno na to delo običajno takoj svoje sorodnike, prijatelje in znance ter povejmo jim, kaj je z našo šolo ter jih pripravimo k temu, da svoje otroke vpišejo v slovensko šolo.

Doba hujškega šovinizma in ustrahovanja je za nami!

Enakopravni smo s sodržavljani italijanskega jezika, zato storimo vse, kar je v naši moči, da opravimo svojo slovensko narodno in svojo državno dolžnost!

In kjer je treba, podpirajmo slovenske otroke potrebnih ali ubožnih staršev, da bo zavest narodne solidarnosti rodila najboljši uspeh!

Vesti iz Števerjana

V nedeljo 18. t. m. se je vršila seja našega občinskega sveta pod vodstvom župana g. Podversiča.

Glavna točka dnevnega reda je bila odobritev stroškov za popravilo občinskega poslopja, ki so ga do nedavno tega zasedali orožniki. Zda pa jim je država zgradila vojašnico in občinski uradi se preselijo tja.

Dosegli smo, kot je videti, šolski zakon, zato je naša dolžnost, da naše šole tudi podpiramo in jih po živimo!

Metlo v roke in ven skozi vrata vsakega šovinista in malodušneža, ki bi se upal zanikati veljavnost in vrednost naših šol v Italiji!

Te slovenske šole so državne in se vodijo po državnem programu. Imajo pa to prednost, da se učenci na teh šolah učijo obeh jezikov slovenskega materinega in italijanskega. Vse ostale predmete pa poučujejo na slovenskih šolah v slovenščini.

Od nas samih je torej odvisno, ali bodo naše šole uspevale in se obdržale. Zato vpišimo svoje otroke le v slovenske šole, ker so uradno priznane kot državne in polnovredne in vredne!

Proč torej z nezaupanjem in črnim gledanjem v bodočnost naših otrok. Oni bodo živeli veseli in v miru, ker jih bo zakon ščitil bolj kot je ščitil nas sedaj že odrasle, ki smo se morali preči z vso silo in odločnostjo v borbo za dosego priznanja in spoštovanja naših šolskih pravic!

Svobodno vabite otroke v slovenske šole

Ker so slovenske šole državne, to je tudi z zakonom priznane, smemo vsi Slovenci prosto vabiti

lijo iz šole v svoje lastne prostore. Pod fašizmom je bil Števerjan priključen Sojskemu, zato smo našli našo občinsko hišo zdaj vso v neredu, kar je terjalo veliko stroškov za popravilo.

V občinski hiši pa bodo namestili tudi poštni urad, zdravniški ambulatorij in po potrebi še kak urad javne koristi. Prostore pa bodo blagoslovili 16. oktobra t. l.

Brali smo razna časopisna poročila o obisku naših bratov s Koroškega v Števerjanu. V oči pa nam je padlo dejstvo, da je »Novi list« v svojem poročilu od 15. t. m. kratko in malo prezrlo lep sprejem, ki so ga bili naši koroški bratje deležni od strani naše Kmetstvo - delavske zveze pod predsedstvom g. Hermenegilda Podversiča.

Vidi se, da »Novemu listu« ne gre pogodu, kar prihaja s strani naših narodnih organizacij in narodno zaveznih mož. Prepričani pa smo, da bi »Novi list« podal točno poročilo, če bi sprejem pripravila kaka rdeča organizacija.... In kako more kdo trditi, da Števerjanci niso za obisk nič vedeli? Pač pristransko poročanje, ki meče v slabo luč le tistega, ki se ga poslužuje!

Pač pristransko poročanje, ki meče v slabo luč le tistega, ki se ga poslužuje!

Europeizem v besedah in praksi

V petek 16. t. m. so v Solnogradu otvorili deveto letno zborovanje ustanove Nouvelles Equipes Internationales, to je Novih mednarodnih pobud, kakor bi ustanovo Slovenici pravilno imenovali, saj je njen namen prav iskanje novih poti k rešitvi vprašanj za dosego plodnega sodelovanja ali vsaj mirnega sožitja v svetu ali vsaj v Evropi.

Popoldne istega dne je na zborovanju imel besedo tajnik italijanske Krščanske demokracije, poslanec Amintore Fanfani, ki je poudaril potrebo, da vsi tisti, ki verujejo v veljavnost evropske ideje miru in napredka narodov, ne le, da to svojo vero, samo širijo, ampak, da jo tudi branijo v tistih skupščinah, katerim je zaupana skrb za stopnjujočo blaginjo vseh državljanzov in ne skrb za ohranitev privilegijev posameznih uprav.

Posebno važnost zadobi v Evropi delovanje krščanskih političnih strank, je dejal Fanfani, v prizadevanju za sklicevanje sestankov in v iskanju novih oblik sporazum in povezave v skupnem stremeljenju.

Besede tajnika Italijanskih demokristjanov zvenijo lepo in do-

bro dejo pri srcu. Zato jih tudi odkritosrečno pozdravljamo kot pametne in umestne!

Pripomniti pa moramo, da smotakih besed iz ust italijanskih politikov in državnikov že več kot vajeni, ter da bi z njimi mogli napolniti zelo debelo knjigo. Toliko smo jih že slišali in zabeležili!

Slovenecem v Italiji, ki od leta 1866 do danes občutimo vso trdoto srca Italijanskih politikov in državnikov, ki nasproti nam vodijo politiko preziranja, zapostavljanja in odkritega raznarodovanja, ležna srce vsakega lepa izjave o ljubeznivi sožitju med narodi, o spoštovanju človečanskih pravic, o klicanju krščanske strpljivosti in ljubezni. Hkrati pa se nam porajajo bridka slutnja, da gre zopet za javno, zgolj formalistično izjavo politikov in državnikov, ki se z njimi le ponašajo kot pav s svojim perjem!

Naša trda usoda nezaželenih evropskih bratov in celo na narodnem srce obsojenih državljanzov stoji v kričečem nasprotju z navesti o prebudah za pobratimijo med narodi!

Treba je začeti doma, gospod poslanec Fanfani, tajnik italijanskih demokristjanov. Treba je spoštovati krščansko moralno mirnega sožitja med narodi prav tu v tem predelu Italijanske republike, ker se prav tu v praksi dogaja to, kar bi poslanec Fanfani rad odpravil iz drugih predelov Evrope.

Zbrani zborovalci, ki so v Solnogradu poslušali besede poslanca Fanfanija, tajnika italijanskih demokristjanov, so mu prav gotovo tudi ploskali, ker so si mislili, da govori v imenu pravičnih politikov in državnikov ter zavestne krščanske politične stranke. Morda so tisti zborovalci celo zavajali italijanske državljane slovenskega jezika, ki jim je usoda podelila veliko srečo in čast, da jim upravljajo tak vzorni gospodje in stranke.

Ce pa bi se v Solnogradu oglasil k besedi kak Slovenec Italijanskega državljanstva in povedal, da nima v Italiji niti pravice poslušati se svojega jezika v javnih uradih in niti podeliti slovenskega imena svojemu rojenku ter peti slovensko pesem, ko gre na nabo, tedaj bi, upamo, tudi poslanec Fanfani zardel.

Čisti katoliški novolistarji

Se predno so novolistarji začeli izdajati svoj tednik in so se s krščanskimi socialci od Katoliške skupnosti pogajali za sodelovanje, so zadnjim med drugim očitali tudi, da se družijo z liberalci, to je z nami, slovenskimi narodnjaki in demokrati.

Kaj in kako so jim naši prijatelji od Katoliške skupnosti na tako podkivanje odgovorili, nam danes še ni znano, vemo pa, da so ti naši prijatelji vsiljevanje novolistarjev odbili ne le zaradi njihovega prijaznega stališča do komunističnega režima v Jugoslaviji, ampak tudi zaradi preveč liberalnega življenja in obnašanja nekaterih članov novolistarske skupine.

In tu bi lahko nenazli celo vrsto dogodkov v dokaz ne le njihovega preveč liberalnega, ampak tudi nekrščanskega obnašanja in življenja, ker ni rečeno, da je nekdo dober kristjan in katoličan že

Jugoslovanski konzulat

Mnoge stranke se pritožujejo, ker je občevaranje z milanskim jugoslovanskim konzulatom preveč počasno, včasih pa tudi nemogoče. Če stranke prosijo za listine neposredno pri oblasteh v Sloveniji in sploh v Jugoslaviji, ne dobijo nobenega odgovora. Če se obrnejo na milanski konzulat, tudi ostanejo čisto brez odgovora.

Zato je želja strank, da bi to občevaranje potekalo hitreje in tudi, da bi konzulat sam iskal listine pri pristojnih jugoslovanskih oblasteh, ne da bi jih moral prositi preko ministrstva.

Izgleda tudi, da je milanski konzulat preobremenjen z delom, zato bi kazalo, da bi se oddelke preselili po možnosti za stalno v Gorico. To bi bili morali že na videmskim pogajanjih sprožiti.

Zgodovinska proslava

Predpreketo nedeljo je Gorica proslavila 500-letnico svojih mestnih pravic, ker je leta 1455 grof Ivan razgledil mestne pravice z goriskega gradu in bližnjega okolja tudi na ostalo prebivalstvo izven mestnega obzidja. Slavnostni govor je imel vseučiliški profesor Pier Silverio Leicht iz Ceneda, ki pa je seveda tudi on zamočal vse, kar bi bilo o slovenstvu Gorice vredno povedati in priznati.

s tem, da se za takega sam naziva. Ze samo klevetanje nekega vnetega pristusa ali celo javnega davca iz vrst novolistarjev dokazuje, kaj in česa so nekateri zmogni.

Biti katoličan in podpirati ali že samo zagovarjati komunistični režim (kot je v programu in delovanju novolistarjev), ki šloni na materializmu in teži za tem, da uničuje vero v Boga, je dokaz nepravičnega krščenstva in torej vse prej kot zdravega liberalnega mišljenja in udeleževanja.

Nas poštene demokrate, ki nam je čistost vere tako pri srcu kakor čistost vsega narodnega življenja in napredka, neumno podkivanje novolistarjev več kot toliko ne zadene, ker javno priznavamo in izpričujemo svojo vero v demokracijo, ki je plemenita hčerka liberalizma v tistem dobrem in neprecenljivem pomenu besede, ki ga tudi vsak pošten duhovnik priznava in zagovarja, in ne v tistem slabem pomenu, ki ga novolistarji med nami in v naših vrstah ne morejo iztakniti!

Prav zato pa lahko naletimo na bolj poštene in vnete katoličane v naših demokratičnih vrstah, kot pa v vrstah zagovornikov komunističnega režima!

IZ SLOVENIJE

PRAZNI DOGOVORI

Ze neštetokrat je bilo sklenjeno, da se morajo odkupovalci strogo držati maksimalnih cen, drugače zapadejo kaznim, kot n. pr. odvzem kredita pri Narodni banki, zakonski postopek itd. Toda vse te grožnje ne zaležejo. Trgovci kupujejo in plačujejo, kakor pač morejo. Bojijo se namreč, da ne bodo dobili zadostne količine blaga in zlasti živine, katero plačujejo precej višje kot določa maksimalna cena.

ZA VSAKO CENO V PRIVATNI SEKTOR

Pred časom je »Ljubljanski dnevnik« pod zgornjim naslovom prinesel članek, v katerem poroča, kako si slaščičarji na vse načine prizadevajo, da bi se zopet osamosvojili, oziroma da bi se rešili zadrževanja zopet samostojno delovali.

Najbolj zanimivo pri vsem tem je, da navajajo brez izjeme vsi slaščiči, ki hočejo zopet kot pred vojno samostojno delati, v svojih prošnjah za izstop iz zadrževanja kot glavni razlog, da bodo potrošniki tako prišli do boljše in cenejšega blaga!

Nov, neizpodbiten dokaz, da je združništvo, kakršno so upeljali Titovi strokovnjaki, obsojeno na propast!

JUGOSLOVANSKI STUDENTJE NA SPECIALIZACIJAH V TUJIH DRŽAVAH

V smislu sporazuma o medsebojni izmenjavi študentov bo v prihodnjem šolskem letu več kot sto jugoslovanskih absolventov in abiturientov odpotovalo v razne evropske in azijske države na študij in specializacijo. Večina izmed njih bodo študenti tamkajšnjih vlad.

Največje število jugoslovanskih študentov bo šlo v Francijo. V Grenobleu je sedaj skupina 20 učiteljev francoščine na dvomesečnem izpopolnjevanju, še ta mesec pa bo odpotovalo še 16 diplomiranih študentov na večmesečno specializacijo. Konec leta bo odšlo istotja pet abiturientov na dvomesečno specializacijo, eden pa bo šel na univerzo v Bordeaux kot njen stipendist.

V kratkem bo odpotovalo v Anglijo 11 abiturientov na 10-mesečno specializacijo. Stipendije jim je podelila britanska vlada. Za njimi bo šlo tja še sedem študentov kot študenti »Sklada srbskega poslanika« in eden kot študent »Trinity College« v Cambridgeu.

Na ponudbo »Goethejevega instituta« bo odšlo v Muenchen 20 diplomiranih študentov na krajši tečaj, štirje pa na devetmesečno specializacijo kot študenti nemške vlade in »Urada za izmenjavo študentov«.

Tudi vlade drugih evropskih držav: Avstrije, Grčije, Belgije, Holandije, Danske, Švedske in Norveške bodo študentje jugoslovanske študente v prihodnjem šolskem letu.

Letos bo prvič odšlo na Kitajsko na specializacijo pet jugoslovanskih abiturientov kot študenti kitajske vlade, v Jugoslaviji pa bo študiralo enako število kitajskih študentov.

V Indiji in Burmi bo nadaljevalo svoje študije deset jugoslovanskih študentov, ki prejemale stipendije od tamkajšnjih vlad.

Čudno ravnanje Titovih oblasti

Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da videmskim sporazumom glede prostega gibanja in malega trgovanja v določenem obsejnem pasu ne bo kaj prida. Ovire prihajajo vedno s strani Titovih oblasti, ki ne izdajajo prepustnic svojim ljudem, ne dovoljujejo dogovorjenega avtobusnega prometa in na blokih ljudi s te strani zavračajo.

Tako prihajajo poročila z one strani meje, da se ljudstvo mora kar boriti, da doseže tiskovino za prošnjo prepustnice. Ze ob štirih zjutraj se ljudje zbirajo pred uradi, ki delijo tiskovine. Teh pa kot nalašč ne razdelijo več kot po štirideset na dan, in sicer po eno na družino, namesto da bi dali vsakemu državljanu svojo!

Pretekli teden pa so kar dve italijanski osebni korieri na bloku pri Rdeči hiši v Gorici zavrnil, češ da besedilo sporazuma ni jasno.

V nedeljo 18. t. m. so na vseh gorških blokih, razen na onem pri Rdeči hiši v Gorici, Titove obmejne oblasti zavrnille kakih dve sto italijanskih državljanzov, ki so hoteli v jugoslovanski pas, pa čeravno so imeli na prepustnici razločno napisano ime bloka, preko katerega smejo potovati.

Za prevoze blaga iz Titovine so ovire še večje, ker ne pustijo prineseti v Italijo skoro ničesar. Za dvanajst žepnih robecev so zahtevali 900 dinarjev carine.

Prevladuje vtis, da se tam preko meje Titove oblasti mekam kesajo tega sporazuma o obsejnem pasu saj bi drugače morale dogovorjenar pošteno izvajati!

V Titovino je v nedeljo šlo preko goriskega bloka pri Rdeči hiši kakih štiri sto ljudi. V Italijo pa je prišlo komaj kakih deset jugoslovanskih državljanzov. Ze to dejstvo kaže, da je gibanje v Italije onstran meje nezaželeno!

Zeteli bi bilo, da bi se zadeva enkrat razčistila in da bi tudi jugoslovanske oblasti ne delale ljudem velikih in sitnih ovir.

V torek 20. t. m. bi morala priti četvi obratovati Ribljeva koriera v Sempeter pri Gorici in nazaj. Vožnja pa so odložili, upati je za kratek čas! Zakaj, ni znano. Sicer pa si tudi italijanska javnost goji preveč rožnato upanje. Saj ljudje nima jo denarja, da bi kar v gruclah potovali, se vozili in ... s tri sto dinarji trgovali!!!

Slovenski pravniki

Društvo »Pravniki« v Trstu je poslalo predsedniku III. kongresa pravnikov, ki zborujejo v Trstu pismo, s katerim pozdravlja kongres in opozarja zborovalce na nekatere določbe memoranduma (točka 6.), ki se še vedno ne uveljavljajo. Te določbe zagotavljajo pri-

padnikom jugoslovanske narodnosti ne skupnosti na tem ozemlju enakost glede političnih in državljan-skih pravic. Doslej — pravi pismo — se ni smatralo za potrebno niti objaviti v zakonski obliki besedila sporazuma in Posebnega statuta.

Ker med drugim še vedno, četudi samo formalno, obstajata čl. 122 civ. post. in 137 kaz. post., lahko pride do zadrege n. pr. pri izvajanju besedila čl. 5 Posebnega statuta, ki je v očitnem nasprotju z gornjima zakonskima določbama.

Društvo »Pravniki« prosi ugledni zbor, da bi opozoril pristojna oblastva na omenjene obžalovanja vredne neprijetnosti in priporočil, da bi bile odpravljene.

150 milijonov za nova stanovanja

Iz Rima je prišlo sporočilo, da je pristojno ministrstvo odobrilo nadaljnjih štetdeset milijonov lir za zgradbo novih stanovanjskih hiš v naši provinci.

Krajsanje železniške proge

Železniški inženirji že črtajo smer iz Sv. Ivana ob Nadiži (San Giovanni al Natisone) do Zagradi (Sagrado), koder bodo zgradili novo železniško progo, da skrajšajo pot iz Vidma v Trst.

Vpišite otroke v slovenske vrtce!

Goriški župan sporoča, da se bo vpisovanje otrok v slovenske vrtce v Gorici, ul. Croce št. 3 in ul. Randaccio št. 22, vršilo vsak dan od 22. do 28. t. m., in sicer od 9. do 12. ure na sedežu vrtca.

Vpišejo se lahko otroci, rojeni v letih 1950, 1951 in 1952.

Ob vpisu morajo starši predložiti rojstni list otroka in pa potrdilo o cepljenju proti kozam in proti davici (vaccinazione anti vaiolosa e antidifterica).

GOSPODARSTVO

CAS POBIRANJA SADJA

Jesensko in zimsko sadje ne dozorja na drevesu, kakor spomladansko in poletno, ampak šele v shrambi. Pravilno je, da kljub temu pustimo jesensko in zimsko sadje čim več časa na drevesu, da dobi več sladkorja, okusa in lepote. Te sadje lahko ostane na drevesu do konca oktobra, to je dokler traja lepo vreme.

Samo v vetrovnih legah je pobirati to sadje pred prihodom jesenskega ostrega vremena, vetrov, slane in mokrote. Sadje z drevesa pobiramo in ne tresemo, da ne dobi ran, ki ga pokvarijo tudi z gniljem. Jesensko in zimsko sadje hranimo v kletih in ne na kaščah, ker se tu preveč posuši, izgubi na težo in na lepoto.

Sadna klet pa bodi zračna in suha, stene pa pobeljene z apnom.

Sadje hranimo na lesah ali na majhnih kupih, ne višjih od 40 cm in ne na senu ali na slam, ker je nevarno, da zadobi ta slab duh.

Ko sadje stavimo v shrambo, ga moramo obrati vsega gnilega in ranjenega. Ko to sadje v shrambi dozoreva, ga sproti prodajmo!

V SENOZETI

Izbrabimo lepo vreme in takoj pospravimo drugo seno, to je otavo, da nas ne doleti dež, ki nam ne bo več dovolil košnje in sušenja.

Pokosimo prav vso sedanjo travo po travnikih, senošetih, poljih, grivah itd., ker nam spomladi, ko bo krme primanjkovalo, pride vse prav.

Ce smo pripravljani spraviti ne prav suho otavo, posolimo jo z žilvinsko soljo, ko je mečemo na senik, in jo dobro stlačimo. Pri tem rabimo 1 kg soli na 3 do 4 stote otave.

NA VRTU

Ličinke raznih metuljev nam kvarijo zelenje (vrzote), cvetačo in sploh vse zelje. Poškropimo vse to zelje s sredstvi na podlagi DDT, kot je na primer GESAROL.

Tovarna pohištva

PRINČIČ

KRM IN
Tel. 32 CORMONS

ŠOLSKE VESTI

Novo šolsko leto

Po ministrski odredbi se novo šolsko leto 1955-56 za Nižjo srednjo in za Strokovno šolo prične v ponedeljek 3. oktobra. Dijaki teh dveh šol na bodo točno ob 8.30 vsak na svoji šoli, kjer jim bodo profesorji dali nekaj navodil za novo šolsko življenje, nakar jih popeljejo v cerkev k šolski maši.

Za gimnazijo - licej in za učiteljske pa se novo šolsko leto prične v ponedeljek 10. oktobra; tudi dijaki teh dveh šol naj bodo ta dan ob 8.30 na šoli.

Jesenski popravni izpiti

Na drž. Strokovni šoli v Gorici so izdelali v jesenskem roku sledeči dijaki:

Cez I. razred: Cerv Lucijan, Cevdek Roman, Codernaz Walter, Crassini Sergij, Gulin Jožef, Nanut Karel, Peteani Marin, Cuk Diana, Gorkič Bruna, Mersechi Lucija, Nanič Lavra, Nardin Nerina, Spacapan Albina, Stanta Klara, Tabai Norma.

Cez II. razred: Gergolet Armand, Juren Lucijan, Klavcic Emil, Kovac Anton, Novel Silvan, Rosic Viljem, Pahor Aldo, Pahor Oskar, Terpin Julijan, Ursic Pavel, Droc Helena, Ersetig Ada, Pisk Marija, Visintin Jolanda, Visintin Sidonija.

Zaključni izpiti: Crali Jurij, Devetak Ivan, Florenin Adrian, Gomisceh Kazimir, Juren Oskar, Kovac Andrej, Marcocig Stanislav, Mucci Danilo, Stiličoj Alfred, Spacapan Bruno, Vucsek Ferdinand, Camauli Ana, Gomisc Marija, Krapc Ivana, Oitzinger Magdalena, Spacapan Zmaga, Zolila Rojc Zajra.

Na drž. Nižnji srednji šoli v Gorici so izdelali v jesenskem roku sledeči dijaki:

Cez I. razred: Brambilla Franko, Korsič Rudolf, Lavrenčič Jožef, Marinig Jožef, Mosetti Ivan, Nar-Radetti Virgilij.

din Vojko, Sirk Aleksander, Cernic Olga, Erzetič Marija, Marto, Koshuta Teodora, Levpuscech Helena, Nardin Nada, Pelicon Jožica, Stiličoj Leopolda, Ursic Jolanda, Marassi Silva.

Cez II. razred: Macuz Ivan, Metlika Marjan, Pahor Ciril, Persoglia Fabij, Persolja Adolf, Pettarin Božidar, Cigoj Neva, Di Dio Silva, Leban Anka, Leban Marija, Lieč Suzana, Marassi Eleonora, Polh Marjeta, Sossou Ana, Oitzinger Albina.

Nižji tečajni izpiti: Anselmi Ernest, Branič Kazimir, Corsi Hadrijan, Cussigh Aleš, Furlan Hadrijan, Paulin Ivan Pavel, Paulin Marko, Primosič Silvester, Tomsič Jordan, Brescia Klavdija, Comi Marija, Cotič Ida, Cristiani Ivanka, Cveternik Marta, Gulin Miroslava, Jachin Marija, Marinig Rozana, Marussi Ana, Prinčič Dragica, Sereni Viljola.

GIMNAZIJA - LICEJ

Cez IV. razred gimnazije: Ambrosi Marta, Cernic Franc, Gruden Marjan, Marcussa Jožef, Sirc Franko, Svab Konrad, Vižin Marina.

Cez I. licej: Breg

Na najhitrejšem parniku sveta

Medtem ko drugi parniki rabijo 6, 8, 10 ali celo 14 dni, da prečkajo ocean med Evropo in Združenimi državami, rabi ameriška potniška ladja »United States« na poti Le Havre - New York štiri dni in pol. Pri tem ne razvija maksimalne hitrosti. Pri svoji prvi vožnji meseca julija 1952 je parnik potreboval za prevoz po tej poti le 3 dni in 10 ur. Vozil je s povprečno hitrostjo 70 km na uro.

Parnik »United States« ni največji na svetu (britanska potniška ladja »Queen Elizabeth« je večja), je pa najmodernejša opremljena. Na krov lahko sprejme 2000 potnikov, katerim je na razpolago 1050 mož posadke. Parnik premore 26 družinskih prostorov, ima 3 orkestre, 2 kinematografa, plavalni bazen, bolnišnico in operacijsko dvorano. Med posameznimi krovci deluje 19 osebnih dvigal. Vsak potniški razred razpolaga s knjižnico, s trgovino spominov in vsakdanjih potrebščin vseh vrst.

Brivcev in damskih frizerjev ne manjka. Na ladji izhaja ladijski dnevnik, ki prinaša najnovejša poročila. Katoliki, protestanti in židje imajo svoje kapele in molitnice. Vsaka kabina ima telefon, s katerim so mogoče zveze z vsemi delami sveta.

Nekaj številčnik nas poučuje, kaj potrebuje taka ladja. Namiznega perila imajo s seboj 250.000 kosov. Za vsak obed postrežejo potnikom vseh razredov s svežimi prtiči iz platna najboljšje vrste. Za eno potnika vzamejo s seboj 300.000 kg živil, med drugim 2000 kg surovega masla, 1000 kg sira, 61.000 kg mesa, 29.000 svežega sadja, 24.000 kg sveže povrtnine, 9000 l sladoleda itd. V hladilnicah je prav toliko prostora, kolikor ga premore 10.000 velikih gospodinjstev hladilnikov. En natak streže tri mize, vsaka za štiri osebe.

»United States« je zgrajena skoro izključno iz ognja varnega gradiva. Lesa skoraj ni na krovu, le klavirji so iz lesa. V glavnem so pri gradnji uporabljali aluminij. Notranje stene so prevlečene z azbestom. Celotno zavesje in posteljne prevleke so iz neveljavljive tkanine. Stene so prepletkane z barvo, ki zavira požar. Tudi tla so iz aluminija in prevlečena s posebno maso, da potnik ne zdrzne. Poleg tega ima ladja številne varnostne naprave, ki pri morebitnem trčenju ali okvarah zunanjih sten preprečujejo vdore vode v notranje prostore.

Kakor večina potniških ladij je tudi »United States« zgrajena tako, da jo v slučaju potrebe lahko uporabljajo za prevoze čet. V njej ima prostora polna divizije vojakov z vso opremo, živili in municijo.

Nepotopljiv rešilni čoln

Britanski ladjedelski inženir Harold Gaskin je končno skonstruiral nepotopljiv rešilni čoln. V dokaz svojih zatrjevanj bo po izdelavi čolna, to je v devetih mesecih, preplul v njem Atlantski ocean. Med vožnjo pa ga bodo večkrat s potniške ladje s čolnom vred vrgli v morje. Prav tako se bo iznajdeli pogon s svojim čolnom po slapovih Niagare.

Nad 40 let je inženir delal na svojih načrtih. »Od katastrofe pre-

komornika Titanic dalje sem stalno sanjal o iznajdbi popolnega rešilnega čolna«, je zatrjeval inženir Gaskin. »Od tedaj sem zgradil že šest čolnov, vsi pa so imeli manjše nedostatke. Sedaj sem končno našel to, kar sem iskal desetletja.« Dva modela sta že prestala vse mogoče preizkušnje. Nemogoče je, da bi se čoln potopil. Tudi če čoln zajame še toliko vode, ostaja krov nad morskovo površino. S posebnimi napravami je vedno mogoče iztisniti vodo iz čolna, tako da vedno ohranja svojo plovno sposobnost.

Čoln je zgrajen iz »pleksi stekla«, ki je nezdobiljivo. Pogonjajo ga dva motorja po 24 konjskih sil. Čoln lahko sprejme 84 oseb. Za izum se zanimajo ameriške in norveške ladjedelnice.

Klimatične naprave v panju

Pri preprih se nalezemo kvečemu poštenega prehlada, kar smo v preteklih prvih dneh tega meseca gotovo ponovno preizkušali. Naši domovi še nimajo ameriških klimatičnih naprav, čebele pa jih poznajo že 50 stoletij.

OD TU IN TAM

Pri nedavnem obisku britanskih časnikov na sovjetskem veleposlaništvu v Londonu se je izkazalo, da je veleposlanik Jakob Malik strasten ljubitelj vrtnic. V svoji poslastični vrtu pa ne ozgaja zgolj vrtnic vseh vrst, pač pa tudi še drugo cvetje. Njegove vrtnice so strogo na partijski liniji, kar priča o imenu posameznih vrst: »mirna«, »medovnost«, »koeksistencija«, »socialistična gradnja« itd. Demokracija, svoboda, pravičnost, enakopravnost, človekoljubje itd. pa veleposlanik ni posvetil nobene vrtnice, čeprav jih je na njegovem — kakor sam pravi — »premajnem vrtu« več sto vrst.

Neka restavracija v ameriškem mestu Boston postreže svojim gostom po želji z vinom nebesno modre barve, z rdečo kavo, črnim mlekom in lila whiskeyjem. Baristi so bili primorani, da postrežejo muhastim damam z zaželeno pijačo take barve, kakršne je njihova obleka. Pri postrebi želja pa vemo, da pristojna hi kavaru sveže vode vsake obleke.

Med izkopanimi v bližini Ferrare so našli v nekem etruskem grobu kokoške jajce, ki izvira, po mnenju strokovnjakov, iz četrtega stoletja pred Kr. Jajce je bilo prav tako sveže, kakor da bi ga pravkar pognil izpod kokoške.

Pred kratkim je ameriški zunanji minister, John Foster Dulles, priznal, da mora vsako leto obnoviti svoj orožni list, pri čemer mu vsakokrat odvzamejo prstne oditise. Priznal je tudi, da pogostokrat nosi s seboj svoj samokres. »Je pa to

izven čebelarjev se gotovo ni nič zanimal, kako se država čebel obvaruje poletne vročine in zimskega mraza. Prof. Frisch pa je odkril, da obstajajo čebele v vsakem panju organizirani oddelki čebel — »prezračevalke«, ki neprestano gibljejo krila in s tem zračiijo in hladijo panj ter preganjajo vlago, ki bi s naraščajočo vročino fermentirala dragoceni nektar.

Zima je velika sovražnica čebel. Umni čebelarji poskušajo poskrbeti, da ima panj dovolj prehrane in da ga zavarujejo pred mrazom. Zgodbi pa se pogostokrat, da se zima zavleče, da se temperatura v panju zniža globoko pod ničlo. Zima ograža življenje 50.000 čebel, ki jih vsebuje panj, in posebno ogroža matice. V hudem mrazu se združijo čebele okrog matice v kolobar in se drgnejo druga ob drugo neprestano. Na ta način vzbuja jo toploto v okolju matice in jo ohranja pri življenju. Pri čebelah je razvit tudi socialni čut. Med kolobarjenjem čebele zamenjujejo svoja mesta. Tiste, ki so najbolj izpostavljene napadom, zamenjujejo mesta z manj napornimi točkami kolobarja.

star kos železa«, je dostavil, »ki so mi ga l. 1917 darovali prijatelji, ko sem prvič odšel v Srednjo Ameriko, kjer naj bi bila osebna varnost precej domoljuba. Orožje sem si ohranil za spomin, prepričan sem pa, da je uporabno samo še za muzejsko zbirko.«

Ne le s prsti na rokah, pač pa tudi z obema nogama bodo v bodoče udarjali tipkarice na pisalni stroj. Za uporabo velikih črk, verzalk, za spremembo barve traku, za postavitev valja nazaj, za tabulatorje in presledke bo udarjala nogi. Za ljudi, ki lahko uporabljajo le eno roko, bo nova iznajdba vsekakor koristna.

Veliko začudenje je nastalo na konjskem dirkališču v Windsorju, ko se je prikazal Winston Churchill s cigareto v ustih. Se nikoli ga nihče ni videl s cigareto. Ta novica je izzvala po vsej Angliji mnoga pretekanja. Ali so mu zdravniki prepovedali prikljubljene težke havane cigare? Ali bi se rad pomladil? Točnega odgovora niso dobili niti radovedni časnikarji.

Dve sto ameriških velerazprodajalnic in konfekcijskih trgovin prodaja »žarometna oblacišča«. Plašče, suknjice, klobuke in rokavice so izgotovili iz blaga, kateremu so priredili prah zdrobljene steklovine. Mali drobič se v temi takoj posveti, ko jih zadenejo žarki avtomobilskih svetilk. Da bi svojo šolsko mladino varovali pred prometnimi nesrečami so nekatere ameriške šole obvezno predpisale nošnje takih oblaciš ob nastopu teme.

Prof. Karel von Frisch je na monakovskem vseučilišču ugotovil, da leti čebela ob popolnoma tihih

Farma metuljev

Na nekdanjem posestvu belgijskega kralja Leopolda II. v Cap Feratu (jugozahodna Francija) je društvo Zoo opremilo orjaški vivarij, kateremu so priključili največjo farmo metuljev na svetu. Podobno napravo imajo v mestecu Besoeyu na Angleškem.

Francoski vivarji vsebuje vse znane metulje, celo arjredkeje pri merke z eno samo izjemo. Najredkejši metulj je »agria rubra«, ki živi na področjih reke Amaconke. Največji je »ethysaria agrippina«, ki je doma v Braziliji in meri z razprostrtimi krili dobrih 40 cm. V vivariju manjka »elymnias gaurides«, ki je doma na Javi. Od tega metulja je znan en sam primer, ki ga imajo v Fruhstorferju. Nobenemu raziskovalcu se do sedaj še ni posrečilo najti nadaljnji primer. Vrsta je verjetno že izumrla.

Zanimivo je, da se nekateri metulji kar sami mumificirajo in tako »prespijajo« desetletja. Gosna Bogner, voditeljica farne metuljev v Cap Feratu, rada prikazuje obiskovalcem dve taki »mumije«, ki sta, prva od l. 1840 — torej 115 let — druga od l. 1885 namišljena mrtvi. Posebnost zbirke je »scallimac«. Ta večja se na drevesu pretvori v resnični jesenski list in s tem tolče vse živalske in človeške kameleone.

vremenu 29 km na uro. Dobra paša pospeši polet čebele. Slabša paša na katero vzletajo čebele, pa znatno zniža hitrost poleta. Ob pičli paši čebele vzletajo bolj lenobno in hitrost letanja znaša komaj 18 km na uro.

Krik devet dni starega dojenčka je rešil življenje triletnega bratca. V Detroitu v Ameriki je razvil star dojenček strahovito zavest. Mati, ki je prihitela, ga je hotela potolažiti z mlekom, kakor je to navada po vsem svetu. Mleko pa se je hladilo v ledenjaku. Ko jo je odprla, je našla med policami triletnega sinčka, ki se je skril v omario in ga je nekdo neopazno zaprl. S topim čajem si je mali Eskimo kmalu opomogel.

Ameriškega indijskega poglavarja Johna Bigtreeja so obsodili na 150 dolarjev kazni zaradi pijačnosti pri sofitranju. Policaji so 80 letnega poglavarja takoj spoznali saj je eden najbolj znanih ljudi v Ameriki: njegova glava je na vseh kovancih za 5 centov. Ameriški predsednik postanejo slavohlepni še nekaj desetletij po smrti, za razliko od naših, posebno tistih iz komunističnih držav, kjer visijo slike diktatorjev po vseh zidovih in tudi po higienskih prostorih.

Ko je v nekem dunajskem stanovanju pred kratkim izbruhnil požar, je sedemletni muc hitro zavohal dim in z miškanjem in praskanjem zbudil svojo gospodinjico. S tem je muc rešil življenje in premoženje vsej družini. Za svoje reševalno delo so muca odlikovali s srebrno medaljo za reševalce. Verjetno bi mu kranjska klobasa bolj teknila.

Skrivnosti ptic-selivk

Vsako leto ob tem času pričena jo potovanja ptic-selivk. Se vedno ostajajo mnoge skrivnosti selitvenih poletov dvakrat na leto raziskovalcem prikriti.

Danes vemo, da selitvenega na gona ne zapovedujejo zgolj skrbi za prehrano in temperaturni vplivi. Prav v jesenskih mesecih, ko se številni pokončevalci mrčesa in ljubitelji zrnja odpravljajo na dolgo pot, ostaja za njimi mliza narave še bogato pogrjena. Gotovo je ob tem času mnogo več dobrot za kljuvanje kot pa v mnogih spomladanskih mesecih, ko so selivke zaspet med nami. Nič drugače tudi ni s toplotnimi razmerami. Zelo redki so spomladanski dnevi, ki bi jih lahko primerjali z jesenskimi prijetnostmi vremena, ko zemlja izžareva svojo poletno toploto.

Se bolj prepričljivo je obnašanje selivk v ujetništvu, v kletki. Teh pevec se polasča ob časih selitev njihovih tovarišev v svobodi velik nemir. Nestrno vzletajo proti zamreženim stenam kletke.

Kdo pripoveduje tem krilatcem, da pomeni polet v neznane kraje za njih rešitev? Da prihajajo za dnevi jesenskega izobilja časi zemeljske pomanjkanja, dnevi hudega mraza in snega? Kdo jih poučuje, da leži na jugu obljubljen dežel? Kdo jih obvešča, da se je v njihovi rojstni deželi zima umaknila spomladi? Na vsa ta vprašanja današnja znanost še ne nudi zadovoljivih odgovorov.

Skrivnosti postanejo še bolj zamotane, če pomislimo, da so poleg selivk, ki potujejo v družinah, to je v jatah, kjer mladiči sledijo očetu in materam, kakor n. pr. pri škorkljah, žerjavih, divjih gosih, tudi letalci samotarji, ki kljub vse mu najdejo pravo pot. Mlada kuč kavica, ki je zrasla v gnezdu pastirice, ki ni selivka, najde sama že sredi avgusta smer poleta in cilj. Pa tudi če bi jo vzgojila bobnarska dvojica, ki se tudi sama seli, se ji kučavica ne bi pridružila.

Kakor pa so nam pobude in vzroki poletov neznani, tako vemo danes o samem poletu že marsikaj. Jate skorve stejejo po več sto in celo do tisoč udeležencev. Zanimivo so pri mnogih pticah — pevkah ločitve po starosti in spolu. Mladiči odletijo prvi, nekaj dni ali celo tednov kasneje sledijo samice matere.

Svojevrsno ljudsko glasovanje

Prebivalci groenlandskega naselja Sukkertoppen so v zgodovini demokracije izglasovali svojevrsno ljudsko odločitev. Na Groenlandiji je v nekaterih naseljih izbruhnila epidemija noric. To je za take severnoležbe kraje izredno redek slučaj. Zaveš higijene in zdravja je na Groenlandiji zelo visoko razvita in tudi zakonodaja je proti epidemijam neizprosna. Prebivalci Sukkertoppa so svoje naselje popolnoma zaprli, da bi jih ne prešenetila epidemija.

Cez nekaj časa pa so se premislili. Dejali so: epidemija nas bo gotovo obiskala, če ne prej, pozni pa gotovo. Takrat pa ne bo zdravnikov, ne bolnišnic in niti zdravil. Bolje je, če noricam tudi, kam odremo vrata in okna in prebolimo epidemijo sedaj, ko imamo pri roki strokovno zdravniško oskrbo. Razpisali so javno glasovanje in 86 odstotkov prebivalcev se je odločilo za takojšnje okuženje z noricami.

tere in čez nekaj časa šele samci očetje. Poleti so različni pri posameznih vrstah selivk. Lastovke nas navadno zapuščajo okrog 10. septembra. Njeni sorodniki, navadni hudourniki, pa skoraj dva meseca poprej — sredi julija. Skrajanci je potegnega šele proti koncu oktobra.

Velikim nevarnostim se posebno izpostavljajo ptice pevke, ki letijo tudi ponoči. Mnoge se pobijejo na brzjavah in električnih žicah, še več jih pokončajo morski svetilniki, največ pa lovske mreže.

Višine, v katerih letijo selivke, so različne. Žerjavi letijo v višini 900 metrov, kobilar le 200 metrov. Pri dolgih prekomorskih poletih nosijo veliki male na hrbtu — v sili si tudi živali medsebojno pomagajo.

ŠPORTNI DROBIŽ

Rekli so...

Fausto Coppi bi verjetno zmagal na svetovnem kolesarskem prvenstvu, če ga ne bi skrivnostni telefonski pogovor sredi noči tako razburil, da je popolnoma pozabil na dirko, meni eden dirkačevih osebnih prijateljev. Govorice o tem telefonu so podalno krožile že nekaj časa, v liste pa so prišle po nedeljski zmagi Fausta Coppia na dirki po Apeninih. Po tem velikem uspehu hočejo prijatelji popolnoma opravičiti prvačka tudi za žetlostno vlogo, ki jo je odigral na cestah Frascatie. Nič ne more biti bližje ljudskemu razumevanju kot skrivnostni telefon sredi noči. Lju bezen, ljubosumnost, grožnje... kaj vse se lahko skriva za tem?

Ce ni resnična, je ta zgodba, ki so jo dali v svet Coppievi prijatelji, vsaj izredno dobro izmišljena.

»Avtomobilski šport gre dalje, je izjavil prireditelj angleške avtomobilske dirke Tourist Trophy na zaključnem banketu v nedeljo, »kljub temu, da imamo danes za našo mizo tri prazna mesta tekmovalcev, ki so izgubili življenje.« Strokovnjaki opozarjajo, da bi v Belfastu lahko zabeležili ob priliki trčenja sedmih avtomobilov še vse težje nesrečo kot v Le Mansu, če ne bi poskrbeli pred dirko za varnost gledalcev.

»Zebe me«, je rekel v soboto na beograjskem letališču svetovni rekorder v metu kladiva Mihail Krivnosov. Kot uvodna izjava pred novim svetovnim rekordom niso besede plahega orjaškega mladca — preveč bleščeče. V nedeljo in ponedeljek so v Beogradu zabeležili tri svetovne rekorde. Kuts v teku na 10.000 metrov (13:46,8). Otkalenko v ženskem teku na 800 m ter končno Krivnosov v metu kladiva (64,52 m).

»Ce bodo Madžari tako igrali, jih v nedeljo premagamo.« To so besede sovjetskega športnega funkcionarja, ko je gledal v soboto v Lonsani nogometni dvoboj Madžarska-Svica. Pri tem si je mel roke. Madžarska obramba je bila nezadostna. Novi igralci niso mogli nadomestiti starih. Vsekakor bo tekma Sovjetska zveza - Madžarska na NEP stadionu v Budimpešti zanimala vse športnike, saj pomeni lahko začetek zatona madžarskih igralcev.

POD ČRTO

SRŠENI

Na Kavčičevem vrtu je bilo poleg obilnega sadnega drevja tudi nekaj orjaških gabrov. Eden izmed njih je bil za mas otroke še prav posebno privlačen. Na starih debelih grčah, kjer se je nabirala voda, je z njo rasla gniloba, ki je sčasoma izvrtala prostorno luknjo. Tako so se v njo naselili sršeni.

Kup vaških paglavcev je morda prav zato pod gabrom stalno prišel sestanek, kjer so padale odločitve za vsakodnevne vragolije. Sršeni pa so ostali kljub vsemu središče zanimanja in razpravljanja. Dnevno smo jih opazovali in si pripovedovali strahotne zgodbe. Sršenov pa smo se pošteno tudi bali. Vsi smo si bili edini, da so sršenov umori konja, pet pa da jih je za enega modrasa.

Nekoga vročega jesenskega dne sva s Pavlom ob opoldenskem času sedela pod gabrom in započela pogled v črno, gréasto odprtino. Od časa do časa se je pojavila iz sršenske trdnjave za najine takratne pojme praveca zverina — sršen. Tak pojav je vedno dvigal strah, obenem pa tudi krepih strah junastva v mladih srčih. Sršenovo telo je prinašalo smrti; število pa je bilo odločilno.

»Sedem sršenov umori konja« sem dejal potihoma. Pokimal je in

poznal se mu je, da mu nisem povedal nič novega. »Trijе umorijo človeka«, je dostavil.

V tem trenutku je vzletel takole breceelj in jo v cikcakastem poletu urezal naravnost proti nama. Hipoma sva se vrgla na trebuh in zarila svoji butici v visoko travo. Nisva si upala pogledati niti tedaj, ko je brečanje že davno prenehalo. V resnici prava prispeboda poznejših letalskih napadov. Sonce je pripekalo in znoj in strah sta z enako silo pritiskala na čelo. Končno sem le tvegaj pogled navzgor. Nevarnost je minila.

Med vaško otročadjo je vladal takrat, v tistih dobrih, starih časih značajnosti, častni zakonik, ki je prepovedoval, da bi kdo bežal pred enim samim sršenom. Ze to, kar sva pravkar storila, je bilo sramotno. Sreča, da naju nihče ni videl. Nečastno dejanje pa je bilo vsakogar. Za slehernega, ki ni pobil vsakega sršena, je bilo nemogoče, da bi za daljšo dobo lahko uveljavljaj spoštovanje in ugled ostale otročadi. Še več: to junastvo je bilo nekaj častni predpogoj za vstop v prvi razred ljudske šole, čeprav tega nadučitelj ni zahteval. Zahtevala pa je to čast vaških paglavcev.

S Pavlom sva pohajala že od prvega septembra dalje v prvi razred, to je že cele tri tedne, in nisva pobila še nobenega sršena. Najni sovornosti pa so imeli za seboj že vsak po kakršno koli pustolovščino s sršensko trdnjavo: vsaj v besedah so bili vsi izredno bogati. Pri Slavku smo šele po dveh letih ugotovili, da nas je nalagal.

Seveda smo ga po tem odkritju prezirali. Se danes, po petdesetih letih ga v šali kdo izmed nas rad povpraša, kako se je plazil v gabrovo duplino in opazoval sršene, kako prijetno spijo. Takrat smo mu verjeli, da jih je obiskal, ker nismo mogli še doumeti, da je bila njegova glava tudi že takrat dvakrat debelejša od odprtine v duplino.

Ozračje se je torej pomirilo. Poškiliili sem h gabru navzgor in tudi Pavel je obračal oči proti sršenski trdnjavi.

»Trijе umorijo človeka«, je ponovil Pavel še enkrat, sam pa sem takoj dostavil: »Eden pa umori otroka.« S tem sem hotel najino junastvo samo še povečati. Pavel me je presenečeno pogledal. »Prav zares, en sam?« sem dejal. Iztegnjeno dlan sem si vodoravno položil pod grlo, jo hitro premikal proti levi in desni in izustil: »ar-ske!« S tem sem posnemal statega kovčaka, ki je služil pri toplegrih v Bosni in rad pripovedoval, kako je rezal turške vratove leta 1878.

»En sršen umori otroka do šestih let«, sem poizkušal omiliti svoj prejšnji trditve. »Da bi ga še bolj prepričal, sem hitro nadaljeval: »Potem bi morala biti že kar dva, in od štirinajstih let naprej so potrebni že trije, da umre.«

»Ja naju sta torej potrebna dva«, je dejal Pavel. Nekaj tednov pred tem sva dopolnila šesto leto starosti. Nevarnost je bila torej jasna začetna. Odločena sva bila, da danes padeta vsaj dva sršena.

V trdnjavi je bilo vse tiho in mirno. Niti en sršen ni vzletel, ni

ti eden se ni vračal. Cas pa je hitel.

»Morava jih izbežati«, je dejal Pavel. Ampak s čim naj jih izbežava? »Izgnaiti«, sem ga popravil. In Pavel je dostavil: »Seveda, pognati, ampak kako?«

Rešitev sva kmalu našla. Pavel je nosil s seboj debelo povečevalno steklo od stare, zavrnjene žepne svetilke. Iz čevlja sem potegnil usnjeno vrvico. Sršene je treba na vsak način pognati iz trdnjave....

Sonce je vroče pripekalo in s povečevalnim steklom sva kmalu prižgala usnjavo vrvico. Smrdelo je, da naju je kar dušilo. Pogostila sva jo. Zdaj je bilo treba najti dovolj dolgo preklo. V bližnji planji jih ni manjkalo. Z veliko težavo se mi je posrečilo izriti najdaljšo, čeprav se mi je čevljev stalno sezval. Čez nekaj sekund je stal Pavel že pod gabrom. Na konec prekle sva privezala usnjeno vrvico in jo ponovno zapalila s povečevalnim steklom. Skupno sva vrtela preklo, da se je vrstica odrgala od nje in padla naravnost v votlino. Odvrgla sva preklo in čakala, kaj se bo zgodilo. Prepričana sva bila, da bodo sršeni zleteli drug za drugim iz gnezda. Čez nekaj časa se je zgodilo ničesar. Mislila sva že, da je vrstica ugasnila, zato sva se junastvo približala gabru. Sedaj so pa nenadoma pričeli vrteti iz dupline sršeni in se zbirali v močan roj. Pavel jo je ucvril kolikor so ga nesele noge, jaz pa za njim. Nisem pa prišel daleč, ker se mi je čevljev sezul in sem telebnil na tla. Načrtenoj pa je briljal roj sršenov.

Nekdo mi je pripovedoval, da

sršeni ne napadejo človeka, če se uleže na trebuh in se ne gane. Prosil sem Boga, da bi se tudi ti sršeni ravnali po tem pravilu. Znojno glavo sem zaril v travo in si jo zavaroval z obema rokama.

Pa se je zgodilo. Eden izmed sršenov se je moral uvesti na travo in verjetno sem ga pritisnil z golo roko. Pika je bil strahoten, mrzel in vroč istočasno. Zdelo se mi je, da mi nekdo s koščkom ostrega stekla drsa po tilniku. Prsti so mi kar odreveneli. Strah mi je zaprl goltanec. Gotovo je trajalo dve do tri sekunde, predno sem pognal iz sebe pretresljiv krik.

Pavel je drvel kakih trideset metrov pred menoj. Slisal je moj krik in obstal. Videl sem, kako se je obrnil in se mi nato korakoma bližal. Okrog njega so divjali sršeni z vseh strani. Nobenega dvoma ni bilo, da mi Pavel prihaja na pomoč. Nenadoma pa je odskočil in zasilil sem njegov strahni krik. Vedel sem, da je tudi njega pičil sršen. To je konec, sem si dejal. Nihče mi ne more več pomagati. Krog mene so brečnili sršeni in mi napovedovali smrt....

Sršen me je pičil v roko. Pritisnil sem ušnici na rano in vleknil na vse pretege. Pika je bil boleč in za nekaj časa sem popolnoma pozabil na brečanje okrog mena. Sesal sem roko. Nenadoma pa sem zasilil korake. Polagoma in predno sem dvignil glavo.

Pred menoj je stal Pavel. V roki je držal preklo in kot divji mahal krog sebe v sršenji roj. »Udaril! Bii! Tolci!« sem ga vzdobujal in stisnil glavo med obe roki.

Ne vem koliko časa sem tako ležal. Vem samo to, da me je bilo strašno sram. Sramoval sem se pred Pavlom, ki je stal pred menoj in silovito tolkel s palico po sršenih. Ravno sem se hotel dvigniti, ko sem zaslišal nov Pavlov krik. Vedel sem, da ga je pičil še en sršen. Skočil sem pokoncu. Sršeni so odleteli, kakor da bi praly na ta krik čakali. Obnašali so se tako, kakor da sva tako in tako že pokončana.

Pavel je bil ves blede. Po tleh se je plazilo kakih sedem ali osem sršenov. »Mene sta kar dva...« je dejal Pavel. Bil je ves iz sebe. Vedel sem, kaj to pomeni. Z vso naglico sem si obul čevlje, zagrabil Pavla za roko in zakričal: »Tako!« k zdravniku.

Odšla sva. Pavel je stiskal zobe. Po obrazu so mu polzele debele solze. Vse do zdravnikovega stanovanja ni spregovoril besede. Opazil sem, da je svojo desno nogo vlekaj za seboj — posledica zastrupljenja.

Zdravnik mu je nekaj vbrizgnil nato je Pavel zaspal na zdravnikovem kavču. Tudi meni je dal zdravnik injekcijo. Nanjo sem bil še prav posebno ponosen, čeprav z menoj ni bilo tako hudo.

Novica je drvela po vasi z vso hitrostjo. Vsa otročad se je zbrala pod starim gabrom in postala vsa v očeh tudi višjih razredov junaka. Skoro točno petindvajset let zatem, 21. septembra 1941, je Pavel padel pri Ribnici na Dolenjskem, ko je iz goreče hiše z dvema strehoma v prsih poskušal rešiti težko ranjenega prijatelja.

F. L.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Trst za svoj obstoj

Sejna dvorana tržaške mestne palače je bila v ponedeljek zvečer polno zasedena, na galeriji je bilo veliko občinstva. Slo je za izredno sejo, sklicano, da mestni tržaški svet v borbi proti pohlepnosti bolj srečnih pomorskih mest brani pred italijanskim javnostjo svojo pravično zahtevo, da ladji »Asia« in »Victoria«, ki ju je Rim sklenil dati Trstu, tudi v Trstu ostaneta. Kaker znano je Genova vstala proti sklepu rimske vlade. Med drugimi govorniki je govoril tudi obč. svet. dr. J. Agneletto. Tu podajamo glavne misli njegovega govora.

Govornik je konstatiral soglasnost obč. tržaškega sveta v vprašanju dviga tržaške trgovske mornarice.

Pri vseh onih, ki so se borili za ohranitev in neodvisnost STO, je bil eden glavnih razlogov njih borbe ravno strah, da bo naletel Trst po ponovni združitvi z Italijo, na nasprotstva drugih italijanskih pristanišč pri delu za izpolnitev trgovske mornarice in za dvig njegovega gospodarskega stanja. Da je bil ta strah upravičen, kaže na stop Genova. Zato je sedanji nasprotje Genova proti pravičnim tržaškim zahtevam izraz popolnega nerazumevanja funkcije, ki jo Trst ima v italijanskem gospodarstvu, v katero je bil vključen. Med Trstom in Genovo ne more biti konkurence. Interesna sfera Trsta ne spada v interesno sfero Genova, ki dobiva dotok prometa iz industrijske severne Italije. Trst pa je navezan na inozemstvo, na Srednjo Evropo, na Avstrijo, južno Nemčijo, Češkoslovaško in Ogrsko. In če hoče Trst zadovoljiti trgovino in industrijo teh dežel, mora imeti na razpolago zadostno število ladij, da lahko privabi v svoje pristanišče promet, ki po geografskih zakonih gravitira na Trst, od koder ga pa odvrača huda konkurenca drugih. Tržaško pristanišče mora zato zločiti konkurenco, ki jo delajo nemška severna pristanišča in v zadnjem času tudi Reka. Toda odpor Genova proti tržaškim življenjskim interesom tega ne razume. Njen odpor ne izvira iz zdravega, naravnega egoizma, ampak izvira iz egoizma, to je iz superegoizma in iz pohlepnosti. Zato se pri napadih Genova na Trst vsiljuje slika velikega, sitega volka, ki ima pred seboj v izobilju divjadi. ove in koz, pa noče, da bi ubog lačen pes niti muh lovil.

Visoka financa in industrija imata svoje interese v centrih kot Genova, Milan, Turin, Neapelj, in zastopata predvsem svoje koristi. Zato so proti Trstu, to pa po krivem, ker ne razumejo, da ko Trst zahteva več ladij, dela to ne samo v svojem, ampak v interesu vsega italijanskega gospodarstva.

Za dvig tržaškega gospodarskega stanja je potrebna trgovska mornarica, toda ne pozabimo, da so takoj potrebni tudi rotacijski fond, prosta cona, uprava avtonomije, zato da Trst zaživi bolj prosto življenje, da si lahko sam daje zakone, ki so potrebni za njegov razvoj. Tu je dr. Agneletto omenil predvsem anonimnost (brezimenost) vrednostnih papirjev in delnic, kajti samo s tem se bo privabil v Trst tuji kapital. Tu je treba, da Trst posnema Sicilijo. (Opomba uredništva: Nek bivši neodvisni, sedaj komunistični list je zato napisal, da je bil govor dr. Agneletta neskladen in preobširen!) H koncu je dr. Agneletto pozdravil resolucijo, za katero mora glasovati vsak predstavnik tržaškega prebivalstva: resolucijo, ki je zopet enkrat združila vse občinske svetovalce v boju za tržaške življenske važne koristi.

Resolucija je bila pri glasovanju soglasno sprejeta. Ona se glasi:

Soglasne zahteve

Tržaški občinski svet, VZNE MIRJEN zaradi stalne gospodarske krize mesta in zaradi hude zamude pri izvajanju osnovnih ukrepov, ki so bili najavljeni že pred letom dni in katere se vedno proučujejo;

OPOZARJA na resolucije in memorandume o pomorstvu in tržaškem pristanišču, sprejete 18. nov. 1952, 3. dec. 1954 in 18. febr. 1955, ki so bile potrjene s strani benediktinskega občinskega sveta z resolucijama, sprejetima 19. februarja in 17. maja 1955, in katere so soglasno potrdili tudi župani jadranskih mest, parlamentarci, predstavniki gospodarskih kategorij in gospodarskih ustanov na zasedanju 18. junija 1955;

UPOSTEVA, da zahteve, formulirane v omenjenih resolucijah, predstavljajo nujni minimum, da

se vrne jadranskim pristaniščem in predvsem tržaškemu pristanišču sposobnost za življenje;

z zadovoljstvom jemlje na znanje obnovo redne potniške proge Trst - Severna Amerika z motoriziranimi ladjama »Saturnia« in »Vulcania« in okrepitev proge Trst - Južna Amerika s štirimi tovarnimi ladjami;

upošteva izraženi namen pristojnega ministrstva, da se ustanovi trgovska proga Jadran - Daljni vzhod, okrepitev proge Jadran - Severna Evropa in Jadran - Južna Afrika ter da se takoj premesti v Trst motorni ladji »Asia« in »Victoria«;

spodbuja pričo zagotovil predsednika vlade glede tega vprašanja izrečenih predstavnikov tržaškega občinskega sveta;

ugotavlja, da je razpolagalo trža-

ško pristanišče leta 1939 s 316.798 tonami linijskega ladjstva državnih pomorskih družb, sedaj pa razpolaga le s 56.046 tonami, medtem ko se odhodi znižali od 1939. do 1944. leta s 650 na 240, v celoti potrjuje vse prejšnje sklepe in

ZAHTEVA,

da se takoj ustanovijo oziroma okrepijo sledeče proge, ki bi ustvarile pravično ravnotežje v trgovski dejavnosti italijanskih pristanišč:

a) Proga Trst - Daljni vzhod z najmanj 4 hitrimi motornimi tovarnimi ladjami, tako da bo imela reden mesečni odhod in se bo dotaknila različnih pristanišč Indije in Daljnega vzhoda.

b) Proga Trst - Južna Afrika z najmanj 3 hitrimi tovarnimi motornimi ladjami, ki naj zamenjajo počasne in neodgovarjajoče Liberty.

c) Proga Trst - Severna Evropa s podvojitvijo sedanjih odhodov družbe »Tirrenia«.

d) Okrepitev proge proti Siriji z dvema novima 3000 do 3500-tonskima ladjama, da bo proga dvakrat mesečna.

e) Proga Trst - vzhodna obala Jadranskega morja, in to mešana tovarno - potniška.

Občinski svet izraža prepričanje, da bodo pri bližnji obnovi konvencije za družbe PIN poklicani lokalni strokovnjaki, ki lahko dajo dejanski prispevek za rešitev vprašanj, od katerih je odvisna krepitev tržaškega gospodarstva.

Slovenski otrok v slovensko šolo!

Prosvetni minister Paolo Rossi je izjavil, da morejo slovenske šole izpolniti kočljivo in važno opravilo v cilju boljšega medsebojnega poznavanja obeh sosednjih narodov na tisti visoki ravni kulturnih in duhovnih izmenjav, ki so najboljši temelj vsakemu prizadevanju za zблиžanje narodov.

Slovenska šola je pred zakonitvijo. Njen obisk je narodna in državna dolžnost.

Zato slovenski otrok v slovensko šolo!

V čigavem interesu?

»Resnično ne vemo, zakaj se je Demokracija zaletela v naš članek o izvajanju čl. 8. Spomenice o soglasju začenja »Primorski dnevnik« svoj članek pod gornjim naslovom, katerega je objavil v svoji številki z dne 18. t. m.

V čigavem interesu? Saj človeku kar sapo vzame, ko se v okoliščinah, ki jih vsi prav dobro poznamo, edini tukašnji slovenski dnevnik sploh upa postaviti takšno vprašanje. Saj je jasno kot na dlan, da je članek napisan v interesu vseh tistih, ki so vključeni drugačnim tolačenjem »Primorskega dnevnika«, danes na tem, da izgubljajo svoja mesta na šolah, da dobivajo tu in tam pozive, naj v določenem roku zapuste tukašnje ozemlje.

Ne izdamo prav nobene tajnosti, če povemo, da gre v večini primerov za tukašnje domačine, ki so pa med obema vojnama pridobili jugoslovansko državljanstvo; še več, da gre v mnogih primerih za pristane tukašnjega titovskega glavnega. Tudi zanje smo se torej zavezali, ker smatramo, da se jim godi krivica.

Ti ljudje se seveda ne morejo braniti. »Primorski dnevnik«, ki mora zagovarjati vse, kar današnje jugoslovanske oblasti ukreduje in kar so ukrenile, ne bo priobčil nobenega njihovega protesta proti dejstvu, da je Spomenica o soglasju na vsaj zaenkrat, tako neučinkovit način poskrbela za ljudi, ki so v času fašističnega preganjanja morali zapustiti svoje tukašnje domove.

V imenu in interesu vseh teh ljudi smo se torej oglašili. Tega nismo storili zato, ker bi želeli, da naj ne velja tista širša in širokogrudnejša razlaga čl. 8., kakršno je v zadnjem času postavil »Primorski dnevnik«. V našem uvodniku smo izrecno poudarili, da bi širokogrudno tolačenje bilo edino pravilno. Toda obenem smo pa opozorili na stvari, takšne, kakršne dejansko so. Ob vsem, kar se dogaja, in po vsem, kar vemo, nas namreč en sam nepodpisani članek tukašnjega slovenskega dnevnika ne more prepričati, da ne bi bil član 8. Spomenice o soglasju kompetentno tolačenje, brez katerega dejansko nima stako rekoč nobene veljave.

In to je tisto, kar je raztogotilo urednike »Primorskega dnevnika«. Videti je, da jim ne gre v glavo, kako da je v Trstu sploh nekdo, ki se ne zadovolji s protesti in v navodilu za obliko anonimnega članka, temveč zahteva, da se poskrbi za obvezno in uradno tolačenje Spomenice v soglasju.

To je bil glavni namen našega članka. Kakor vidimo so ga na drugi strani prebrali in zdaj je na njih, da ukredujejo potrebne korake. Brez njih bo pa članek ostal samo članek, tako kot tudi protestiranje posebnikov, ki jih tukašnje oblasti pozivajo, naj zapuste Tržaško ozemlje, ne more nadomestiti uradnega koraka, ki bi ga morala v njihovo zaščito storiti Jugoslavija. Doslej se pa niti njen tukašnji zastopnik ni glede tega prav nič premaknil. Ni nam znano, da bi lju dje, ki so se zatekli k njemu, od bil tolažbo, ki bi bila vsaj od daleč podobna tisti, kakršno streže te dni »Primorski dnevnik«. Kajti, če člen 8. Spomenice o soglasju res velja v smislu, kakor mu ga pripisuje »Primorski dnevnik« in kakor bi tudi mi želeli, da bi ga imel, potem ne bi bilo nič enostavnejšega kot zahtevati njegovo izvajanje in spoštovanje. Toda Jugoslavija, njeno veleposlaništvo in konzulat doslej molčita.

Ta okoliščina je bolj zgovorna kot vse kričanje in pisarjenje. Če smo opozorili, da je treba ta molk prekiniti, da je treba zavzeti nek stališče, katerega časopisna polemika in razne zasebne akcije ne

morejo nadomestiti, potem smo storili samo svojo dolžnost.

In še nekaj. Nikjer nismo rekli, naj ljudje ne sporočijo vladnemu generalnemu komisarju, da se hočejo poslužiti vseh pravic, ki izhajajo iz čl. 8. Spomenice o soglasju. Dejali smo samo, da bodo takšne izjave imele presneto majhen pomen, če ne bo na drug način poskrbljeno za njihovo učinkovitost. Tega mnenja smo še danes.

ŠOLSKE VESTI

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča:

Vpisovanje in popravni izpiti na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom se bodo vršili od 11. do 27. septembra t. l.

Dne 1. oktobra t. l. bo šolska sv. maša in 3. oktobra bo redni pouk. Vsa tozadevna pojasnila dobe starši pri didaktičnem ravnatelju dotičnega okrožja.

Vpisovanje v srednje in strokovne šole traja do 25. septembra. Starši, pohitite!

Glasbena šola SPM

V PISOVANJE NOVIH IN LANSKIH UCENCEV V GLASBENE TECAJE JE PRIČELO 20. SEPT. OD 10. DO 12. URE V UL. MACHIAVELLI 22-II. POUČEVALO SE BO VSE INSTRUMENTE IN PRIPADAJOČE TEORETIČNE PREDMETE.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU

ponovno sprejema v Barkovljah, ul. Cerreto 13, pritrilje, vsak dan od 16. do 18. ure. - Tel. 32-537

Vespa

125, 150 in 150 G. S. KUB. CM
NA OBROKE IN PROTI T A
KOJSN JEMU IZROČILU.

Vespe RABLJENE

ORIGINALNI NADOMESTNI
DELI »PIAGGIO«

PRODAJNA AGENCIJA:
TRST, UL. S. FRANCESCO 46
TEL. 28.940

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske emreko-
ve, macesnove
in trdih lesov,
trame in par-
kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441
T R S T
Viale Sonnino, 24

TRŽAŠKI PREPIHI

Pismarjem in farizejem

Potovka v hlačih, ki tedensko pobira poročevalsko kramo »Primorskega dnevnika«, poskuša v nedeljski številki svojega glasila s komunistično dialektiko zakonitega advokata braniti številne in usodne polomije KP. Po starih preizkušnih načelih partijske morale je treba za vsako partijsko svinjarijo poiskati in najti grešnega kozla — in tega so po desetih letih našli tudi v Cerovljah. Mi pa pravimo popu pop in bobu bob. Tako v Cerovljah, kakor v Vižovljah, Mayhinhah, v Komnu, na Gorjanskem (v našem dopisu je tiskarski škra: kraško vas zamenjal z Gorenjskem!) in drugod niso obnovi slovenskih vasi nasprotovali posamezniki — današnji grešni kozli — pač pa prepotenca partije. Posamezniki so bili vodilni organi krajevnih odborov, ki jih je postavljala in jim komandirala partija. Petorica iz Cerovlj je storila isto, kar so storili v Vižovljah proti direktivam partije. Naj nam potovke jasno in brez dialektičnih zavijanj odgovorijo, ali so ali niso t. 1946 v Komnu ugrabili inž. Engelmana samo zato, ker je proti volji partije obnavljal »zavezniško pomočjo pogorele slovenske domove«?

Ze samo v tem vprašanju in odgovoru tiči jedro resnice o popolni in neovrgljivi krivdi partije tudi v vprašanju obnove slovenskih vasi. Ta resnica marsikomu res gloda kosmato vest in mu jo bo tudi izgledala. Kdo škoduje naš skupni stvarici; kdo je to našo skupno stvar izdal in prodal, tega edinega in glavnega-krivca ne bodo izbrisali iz spomina še tako hnavska zavijanja in še tako hrupne klevete, podkivanja in pisikave obrambe komunističnih dninarjev.

Javno razpravljanje o koristih in škodah naših skupnih stvari je s strani SDZ še vedno odprto in veljavno! Prav tako pa ostajajo stisnjeni repki med nogami poklicnih politikantov, ki so od ponudbe javne razprave že večkrat menjali svoje firme in programe. Pred sodbo javnosti pa si ne upajo.

»Kupov nedemokratičnih smeti tik pred našim pragom« nam ni treba pometati, ker jih razen komunističnih obrekovalcev in jezikavih podkivalcev nihče ne vidi, ker jih videti ne more. Celo vohuni, ki so nam jih infiltrirali ali pa jih podkupovali določeni poštenjakoviči, niso našli teh namišljenih smeti, pa čeprav bi jih po naročilu in zapovedi odgovarjal morali — če treba — tudi iz palca izcužati. Poskušali so nam jih celo podkati, pa ni uspelo. Podkati pa se še niso naveličali...

Za življenje in trpljenje lastnih bratov v matični državi pa se bo mo trudili tudi v bodoče — in to prav v interesu delovnih ljudi. Kdor nima za lastnega brata bodrilne besede v nesreči; kdor z njegovim izkoriščevalskim gospodarjem ljubimkuje, namesto da bi ga karal in odvracal od namernega, zapravljanja in uničevanja ljudskega premoženja in človeških pravic, je gospodarjev hlapec ali pa cinčni hinavec. Lahko pa je tudi oboje. Bahavosti s takimi »ednostnostmi« so za poštenjaka odvratne in bi se jih morali značajni ljudje sramovati! Danes — po desetih letih — bi bil že skrajni čas, da se iztegnijo tudi notorični revolucionarni pljanci.

Pa še nekaj. »Demokracija« res nima sredstev za honoriranje po deželskih poročevalskih romanj, ima pa požrivalne sodelavce, ki so glasniki javnega mnenja.

vsem Slovincem, da bo po končani zmagi zgrajena skupna država na pravi demokratični podlagi, s sodelovanjem vseh demokratičnih političnih strank in na načelih človeškega dostojanstva kot pravna država, sloneča na pravici in enakosti.

V zahvalo in priznanje pa je komunistična partija slovenskemu narodu naprtila najhujšo diktaturo. Ta je odpravila svobodo združevanja, govora in mišljenja, je odpravila svobodo prepričanja in političnega organiziranja ter svobodo človeka in njegovega kulturnega in gospodarskega delovanja in snova nja. Vpeljala pa je brezpravnost državljanov, ugrabljanja, tajna administrativna ubijanja, nemoralnost, prelome besed, obljub in priseg in ovađustvo celo v družinskem krogu.

To brdko razočaranje Slovinci je šola za vse, ki niso komunisti, kaj veljajo komunistične besede in obljube. Mi poznamo komunistično taktiko in metode. V začetku je vse lepo in gledko. Komunist je pripravljen vse obljubiti, odvreči celo komunistično ime, da se le vrne v družbo nekomunistov.

Komunistična partija je nadaljevala ona, ki je po zadnji vojni s svojo nesrečno politiko kriva današnjega stanja tržaških Slovincem. Ne moremo delati razlike med titovci in vidaljevci, ki so bili do julija 1943 eno in ki so idejno zopet eno. Pogreške komunistične partije po 15. septembru 1947 in pogreške, ki jih je počenjala pozneje in zlasti pogreške, ki jih je komunistična partija titovske veje zagrešila v odločilnih mesecih pred londonskim sporazumom so za tržaške Slovence tako usodne, da ni mogoče prekomati jih. Danes kličejo komunisti obeh barv na skupno delo vse Slovence — za obrambo naših narodnih pravic. Ko pa je šlo v Londonu za našo usodo in naše pravice, so pristali na oni dokument, ki nosi ime posebnega narodnostnega statuta.

Veselje in težave v Borštu

»Hladna jesen že prihaja.« Tako nekako bi lahko sedaj zapeli, ko so zaveli prvi jesenski vetrički. Letos ni bilo tihe uničujoče suše, ki nas je obiskovala skoraj vsako leto in nas neusmiljeno prikrajšala za težko pridelane pridelke. Nič čudnega, da je marsikdo v preteklosti izgubil veselje in ljubezen do zemlje.

Letos pa vidiš vse zeleno. S pridelki smo lahko tudi zadovoljni. Tisti, ki so s pridnostjo in umnostjo postregli zemlji in njenim darovom, niso bili razočarani. Vsega smo pridelali. Ta bogato poplačan trud blagodejno vpliva na ljudi. Naše ženske prihajajo nasmejane s trga. Češpije so bogato obrodile na vsakem gmju. Dnevno jih od nas odvažajo na trg tudi po 12 stotov. Tudi trta je dobro obrodila. Vidiš prenapolnjene vinograde žla-

htnega grozdja. Da bi naši kmetje ob teh sončih in toplih dneh odložili s trgatvijo, pa bi imeli res dobro kapljico. Drugače bo kakovost vina trpela.

V tem dobrem razpoloženju pa se je nekaj pripetilo, kar je vaščane upravičeno razburilo, posebno še živinorejce sredi vasi. Oblast je namreč uknila napajališče, ki je služilo našim dedom in pradedom in vsem priložnostnim voznikom. Kljub splošnemu protestu vseh vaščanov, so korito odstranili in se za pritožbe niso zmenili. Čudna demokracija! Če so tak enostranski ukrep narekovali higijenski razlogi ali morda tudi skrb za olepšanje vasi, čemer bi se mi ne upirali, potem bi po vseh božjih in človeških zakonih morala oblast preskrbeti v bližini za primerno drugo napajališče, ki bi ustrezalo potrebam vaščanov. Najprej torej zgraditev novega napajališča in potem šele odstranitev starega! Popolnoma prazni in neutemeljeni so izgovori, ki govorijo, da imajo prizadeti »vodo doma. Tako obnašanje pomeni, da odgovorni ne pripirajo živinorejce, pač pa jo načrtno zatirajo.

Se eno vprašanje nas skrbi, to je vprašanje »otrkilcev« za stiskanje oljk v Bregu. V naši vasi so kmetje nasadili precej oljčnih dreves, ki so se lepo razvila in letos dobro obrodila. Sedaj, ko smo z novo državo mejo odrezani od Plavji, kjer imajo modernizirane ter v tehničnem oziru dobro opremljene oljarne, smo mi na Tržaškem ozemlju ostali brez oljarne, ki bi ustrezala današnjim zahtevam. Imamo nekaj starih naprav, ki pa sploh ne prihajajo v poštev. Po naših izkušnjah se s takimi napravami izgubi tretjina pridelka in še tisto, kar ostane, ni prvovrstne kakovosti.

Obrnili smo se na Kmetijsko nadzorništvu v Trstu s predlogom, da bi na Tržaškem ozemlju zgradili in opremlili moderno oljarno, saj je naravnost nezaslišano, da v vsej tržaški okolici nimamo ene same take naprave, čeravno se že od nekdaj gojijo oljke. Kakšno veliko škodo trpijo kmetje in država zaradi tega nedostatka. Na Kmetijskem nadzorništvu je vse ostalo le pri obljubah. Da bi si sami vaščani napravili oljarno, ni niti misliti. Kje naj vzamejo potrebna sredstva? Končno pa ni med nami tudi potrebne sloge.

Če zadeve že ni mogoče drugače urediti, naj poskuša občina s pomočjo države in kmetov uresničiti to veliko potrebo našega Brega! Za to pa je skrajni čas!

DIJAŠKA MATICA

Dijaška Matica sporoča vsem poštenikom, članom in prijateljem, da bo letos tradicionalni »Teden za našega dijak« od 2. do 9. oktobra. Dijaška Matica naproša vso slovensko javnost, da bi izpolnilo svojo narodno dolžnost ter podprla njeno plemenito delovanje.